27րդ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 7303 2 ՄԱՅԻՍ 1910 ԿԻՐԱԿԻ 15 Mai 1910 27 année N. 7303

ԽՄԲԱԳՐԱՊԵՏ
ԵՐ. ՍՐՄԱՔԵՇԽԱՆԼԵԱՆ

Գրութիւնք ետ չեն տրուիր

Բաժանորդագրութեան պայմանները տեսնել Դրդ. էջը

Կ. ՊՈԼԻՍ, ՂԱԼԱԹԻԱ

10 ՓԱՐԱ

Արեւելք

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ

10 PARAS

آره ولك
ارمنيجه يومى و سياسى غزته
صاحب امتيازى قره كين بوياجيان
درعليه غلطه

AREVELK
JOURNAL ARMÉNIEN
Directeur Propriétaire
Karekin Boyadjian
Cons/ple Galata

ԿԻԼԻԿԻՈՅ ՈՐԲԵՐՈՒՆ «ԱՐԵՒԵԼՔ» ԿԸ ՅԱՏԿԱՑՆԷ

1.— Ձեռքէ ծախուած իւրաքանչիւր «Արեւելք»ի վրայ մէկ փարա:— 2.— Վերաբացման թուականէն (14 դեկտ.) յետոյ գալիք բաժանորդագրութեանց իւրաքանչիւրէն 10 ղրշ.— 3.— Իր 800 ոսկի բերքին ունեցած բաժանորդ. պահանջին 100էն 25 ը, այսինքն 200 ոսկի.— 4. Հարսնիքի ծանուցմանց ու մահազդի վրայ 20 ական ղրշ — 5. – Թաղ. խորհուրդի, եկեղեցւոյ, պատարագի ծանուցմանց իւրաքանչիւրէն 5 ղրշ.

ԳԼԽԱՑԱՒԸ

> Եթէ մենք կը սկսինք նոր ցենզուրաներ ստեղծել մեր կեանքում և կաշկանդել նոյն իսկ խնդիրների մասին տարբեր կարծիքների արտայայտութիւնը, — մենք սկիզբ կը դնենք նորանոր չարիքների:
>
> Մշակ, Թիւ 72

Ա.

Յառաջիկայ ուրբաթ, հաւանաբար, ընդհանուր ժողովը կը գումարուի: Օրուան տրամադրութիւնները, տիրող նեղ ոգեբանութիւնը նկատի առնելով, ժողովը, երեւի, դարձեալ պիտի զբաղի փակի ու բացի գլխացաւով:

Ու ի՜նչ մեծ հարց: Երջանիկ է Բիւզանդիոն որ իր շարունակութեանը ատեն, լուսարուեստի մը պէս, նոյնն է ու կը մնայ իր ծոցածիններու մէջ: Աւանդութիւն մը կ'ըսէ թէ երբ Բիւզանդիոն, գինովի մշուշապատ աչքերով, թշնամի սպառնացող բանակները կը տեսնէր իր օրհասական դուռներուն մօտեցած, իմաստութեան տաճարին դուռները փակելով, Թափոր լերան լոյսին աստուածաբանութիւնով յուզումնալից ժամեր կ'անցընէր:

Ճիշդ նոյն հոգեբանութիւնն է այսօր բիւզանդական հայութեան մէջ: Զատկի օրերուն, մեր տանը ամենէն կսկծագին լուրերն էին թէ Սասունցիները յարդը ալիւրի վերածելով կը կերակրուին, կիլիկեան սարի մը վրայ կրթնած ուրիշ պատուական հայութեան մնացորդ մըն ալ, նոյնքան արժէքաւոր իր ապրած դերին մէջ, —Ալիստան, սովամահ կը մեռնի: Իսկ այստեղ, հակամիթինկեան թերթերը, իբրեւ աւետաւոր լուր, իրենց ընթերցողներուն կը հաղորդէին թէ Էջմիածնի Հայրապետը, իր մէկ նամակովը որ չգիտցուիր թէ ինչպէս, առանց պաշտօնական դիմումի մը, կուգայ նոյն գլխացաւին ճարակ տալու: Այդ լուրէն ասդին, անտարակոյս, Սասունը յարդ ուտելէ ազատուած է և Ալիստանն ալ սովամահ ըլլալու վտանգէն փրկուա՛ծ:

Ինչ որ է, Հայրապետը, իր այդ կոնդակովը, գլխաւորաբար ուզած պիտի ըլլայ մեծ բան մը հասկցնել, —քաղաքական բնոյթ ունեցող միթինկի մը մասին, ու ա՛ս է որ կը չըշտուի կովկասեան թերթերու մէջ: Եթէ այդ կերպով չուզենք ըմբռնել կոնդակը, այն ատեն հարկ պիտի ըլլայ ըսել թէ Իզմիրլեանը, պատրիարքական աթոռէն Էջմիածնի գահը բարձրացած ատեն, եկեղեցական նոր համոզումներ ընդգրկած ըլլալու է: Ապա թէ ոչ, եթէ ճիշդ է իր թարգմանիչներու տուած մեկնաբանութիւնը, ի՞նչպէս կարելի է հաշտեցնել պատրիարքական շրջաբերական մը, որ, առանց արգիլելու միթինկներուն գումարումը եկեղեցիներու մէջ, մատնանիշ ըրած է ինչ ինչ անպատեհութիւններ, և հայրապետական կոնդակ մը, միեւնոյն ստորագրութեան ներքեւ: Մեր հակամիթինկեանները զանց ըրին այդ կէտը, և մուրացածոյ յաղթութեան անհապատ թափով մը վազեցին դէպի իրենց նպատակաւոր յաղթութիւն:

Ի՞նչ պիտի ըլլայ ուրեմն. հայրապետական կոնդակի նեղմիտ մեկնութեամբ փակել եկեղեցիները միթինկներու առջեւ, ու այդպէս մենք կը սկսինք գուցէ նոր չարիքներու դուռ բանալ:

Բ.

Ի՛նչպէս կը տեսնենք, պոլսական աղմուկներու շռինդն ու շփոթը արձագանգուած է Թիֆլիսեան թերթերու մէջ ալ, ու բնականաբար Երկու գլխաւոր օրաթերթեր, Հորիզոն ու Մշակ, բացած են իրենց սիւնակները փա՞կ թէ բաց գլխացաւին: Առաջինը, իր առաջնորդ խմբագրականներովը, ա՛լ աւելի միտեցաւ դէպի պահպանողական միտքեր, ու մեր հակամիթինկեան թերթերը, օրը օրին, իրենց ընթերցողներուն տուին այդ ոգիով գրուած լուրերն ու գրութիւնները: Մշակը, որ մեր «Բիւզանդիոնէն աւելի պահպանողական» ճանչցուած է Պոլսոյ մէջ, [illegible] դէմ գրուածքներու: Երբ վարդապետ մը, իր քսոտ ձեռքերը եկեղեցիին փականքին վրայ դրած, կը պոռչտայ, աղմուկ և փոշի կը յարուցանէ, յանձն չառներ որ ժողովրդային հոսանքը ներս մտնէ լսելու խօսքը այն տեղ ուր Թեւատարած Աստուածութիւնն է բանն եւ սէր, Մեսրոպ աւագ քհ. Մելեան, հարցը քննելով իր բոլոր մանրամասնութեանը մէջ, կը տրամադրուի դէպի քրիստոնէական ազա՛տ ու անվախ միտքեր: Իր գրուածքի ոգին սա է թէ եկեղեցին մայր է, ան չի կրնար գիրկը փակել այն զաւակներուն առջեւ որոնք իրենն են, եթէ նոյն իսկ անառակներ ալ ըլլան:

Ո՞ւր է, ի՞նչու չարտատպուեցաւ քահանային այդ յօդուածը, նաեւ ուրիշներ, նոյնպէս լայն ոգիով գրուած, ու, հակառակը ըլլալով, օրը օրին, ժամը ժամին, իրենց ընթերցողներուն հրամցուցին խաւարամիտ գրութիւններ: Ասոր հետեւանքը սա պիտի ըլլար անշուշտ որ միմիայն իրենցմով պարենաւորուած ընթերցողները, իրենց քաղաքացիական կեանքին մէջ, այն համոզումը ունեցան թէ կովկասեան հայ թերթերը, առհասարակ, պահպանողական միտքերու տրամադիր, իրենց գաղափարակից, իրենց թմբուկը կը զարնեն... խեղճավարի այս ուղղութիւնը պատիւ չէ թուղթի և գրիչի:

Ստոյգ է թէ իրաւունք չունինք բռնաբար ստիպելու մեր պաշտօնակիցները որ փոխեն իրենց ըմբռնումի ձեւերը, իրենց ունեցած ու կամայ ակամայ փայփայած մտածումները: Բայց երբ կը գրուի ու կը խօսուի ուրիշներու անունով, քաղաքացիական ո՛րոշ պարտականութիւն կայ արդար գտնուելու: Եթէ գործիդ չի գար կը լռես. և կամ, սեփական ուժերուդ կրթնած, զէնքերովդ կը մղես բացուած կռիւը:

Գ.

Յանձնուած կռիւը, ամէն ուղղադատ միտքերու առջեւ, ո՛չ եկեղեցիի հարց է և ո՛չ եկեղեցասիրութեան: Եկեղեցին պատրուակ բռնուած է իբրեւ կռուի և կիրքերու խանձ, տա՛ք տա՛ք զիրար բզկտելու:

Մեսրոպ ք. Մելեան կը գրէ Մշակի մէջ թէ մեր եկեղեցին, ի հարկին, պատսպարան և նոյն իսկ բնակարան ալ եղած է: Չենք մոռցած որ, մէկուկէս տարի առաջ, Գումգափուի Ս. Խաչ տաճարը ամիսներով պատսպարան եղաւ մեր գաղթականներուն, հարիւրաւորներու [illegible] զէնքերու անունով, հրապարակը աղմկել, կռուի մէջ բարձրացնել թշնամական կիրքեր գրգռել համարին եղբայրներու մէջ: Ի՞նչ պիտի ընենք եթէ համանման ու չնախատեսուած պարագաներ մէջտեղ գան. հայրապետական կոնդակով պիտի փակե՞նք եկեղեցիներուն դուռները անպատսպարներու առջեւ:

Եթէ այս կամ այն անկարգութեան երեւոյթ մը, անհերքելի փաստ բռնած, հարկ ըլլայ գումարումի առջեւ փակել եկեղեցիները, այդ դըժբախտ փաստը կ'ունենանք նոյն իսկ եկեղեցական արարողութեանց ատեն. տեսած չե՞նք երբեք որ հաղորդուելու դիմող բազմութիւնն ալ, իր հոգեկան ամենէն փափուկ րոպէներուն, միթինկներու մէջ խառնող ամբոխէն աւելի անկարգ ըլլայ: Ուրեմն, իբրեւ զէնք գործածելու չէ փաստեր, որոնք եղէգնի չափ դիւրաբեկ են: Ու խոստովանինք թէ կռուի տեղ կռիւ է աս իր յարուցած, մշակուած ու դէպի եղբայրացութիւն մղող ընթացքին մէջ:

Այդ անգամ գլխացաւը իր բոլոր անտեղութեամբը մէջտեղէն բառնալու համար, աւելի լաւ է միջին ճամբայ գտնել, ան ինչ որ ընդունած էր արդէն Ընդհ. Ժողովը,— վարչութեան ծրագրի մը համեմատ ընդունիլ միթինկներու գումարումը: Եկեղեցին սէր է, մենք կ'ուզենք որ կ'արծարծենք եկեղեցիի անունով: Ատ է կրօնական ու պատշաճ լուծումը. բաւականանանք ատով, մաղթելով որ փոխուին մեր կեանքին դժբախտ հանգամանքները, ազգը դիւրութիւն ունենայ հիմնելու առանձին շինութիւններ ժողովրդային աշխարհիկ գումարումներու համար, ու եկեղեցիի անունով, որուն էական սկզբունքն է սէր և խաղաղութիւն, զիրար չըզզուեցընենք: Հարկ է որ քիչ մըն ալ հեռատես ըլլանք. որովհետեւ, «Եթէ մենք կը սկսինք նոր ցենզուրաներ ստեղծել մեր կեանքում և կաշկանդել նոյն իսկ խնդիրների մասին տարբեր կարծիքների արտայայտութիւնը,— մենք սկիզբ կը դնենք նորանոր չարիքների»

ՀՐԱՆԴ

ՎԻԹԹՈՐԻԱ ԱՂԱՆՈՒՐԻՆ

Անդունդներէն վար կախուած
Երբ արշալոյս մ'իտալեան
Թաղել ուզեմ յեղակարծ,
Պէտք է բանամ ես նոյնժամ
Վիհ մը հոգւոյդ նըման պարծ:

Մեծ Արշալոյս մ[illegible]
Ուրկէ Աստղդ՝ գիշերի
Վայրի մեղո՛ւ բոցաթել,
Պիտի փեթակն իր բըռի:

Թէ ըլլայի հին զարմէն
Յարալէզին վիթխարի,
Շունչս հովին բա՛ց բերնէն
Շիրմիդ վրայ կը ղրկէի,
Եւ լզելով զայն՝ մէկէն
Կը հանէի քեզ ոտքի:

Եւ երբ օր մը, կրկնակի,
Հողն ըլլար քեզ անկողին,
Դափնիդ պիտի չը տայի
Որ չի կորսւէր տակ հողին,
Զի այս անգամ, Օրէնքը,
Հարուածը կար քու կողին:

— — —

Ղազար երբ հեղ մը ննջեց
Կրցաւ հե՛ղ մ'ալ արթըննալ;
Եւ երբ կրկին ննջեց
Ա՛լ չի կրցա՛ւ արթըննալ...:

ԼԵՒՈՆ ԷՍԱՃԱՆԵԱՆ

ՎԻԹԹՈՐԻԱ ԱՂԱՆՈՒՐ
ՀԱՆԳՈՒՑԵԱԼ ԻՏԱԼԱՀԱՅ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒՀԻՆ

ՎԵՐՋՆԱՇԽԱՐՀ
ԹԷ
ՆՈՐ ԱՇԽԱՐՀ

ՀԱԼԼԷՅԻ ԳԻՍԱՒՈՐԻՆ ԱՌԹԻՒ

Գրեց՝ Ե. ՕՏԵԱՆ

Ա՛լ օրերը հասան: Այս չորեքշաբթի կէսգիշերէն երկուքուկէս ժամ ետքը, Հալլէյի գիսաւորին պոչը պիտի բաղխի մեր երկրագունդին որ ամբողջ չորս ժամ այդ պոչին մէջէն պիտի թաւալի մինչեւ որ օձքը ազատէ: Ասիկա մաթեմաթիքական ճշմարտութիւն մըն է զոր բոլոր աստղաբաշխները կը հաստատեն:

Ի՞նչ պիտի ըլլայ այդ հանդիպումին արդիւնքը: Հոս է որ գիտունները համաձայն չեն. [illegible] «բան մըն ալ չպիտի ըլլայ» կ'ըսեն. կան ալ որ առաւել կամ նուազ փորձանքներ կը գուշակեն, մթնոլորտի թունաւորում, երկրաշարժ, օդերեւութաբանական տակնուվրայութիւններ, ողողում, եւայլն: Այս ամենուն մէջ եթէ բացարձակ ու ծայրայեղ լաւատես մը կայ, այն ալ անգլիացի ծանօթ գիտնական վիպագիր Ուէլսն է որ Հալլէյի գիսաւորին առթիւ հետեւեալ գուշակութիւնը կ'ընէ:

Գիսաւորին պոչը մեր աշխարհին հանդիպած պահուն, այսինքն այս չորեքշաբթի, կէս գիշերը 2½ ժամ անցած, խորունկ քուն մը պիտի գայ երկրագունդիս բոլոր բնակիչներուն վրայ և այս քունը պիտի տեւէ չորս ժամ, յետոյ ամէնքս ալ կրկին պիտի արթննանք, սակայն բոլորովին այլափոխուած կամ մանաւանդ բարեփոխուած: Ուէլս կ'ըսէ թէ այդ քունէն ետքը ա՛լ մարդիկ կատարեալ էակներ պիտի դառնան, չարութիւն, ատելութիւն, կեղծիք, խաբեբայութիւն, գողութիւն, ոճիր այլեւս գոյութիւն չպիտի ունենան: Ապուշութիւնն ու տխմարութիւնը պիտի վերնայ, ամէն մարդ խելացի պիտի ըլլայ, եւն. եւն.: Վերջապէս երեւակայեցէք Եդեմը՝ օձին ու Եւային ցաւալի միջադէպէն առաջ:

Պահ մը ենթադրենք որ կատարուէր այդ գուշակութիւնը, ի՛նչ հրաշալի փոփոխութիւն մը տեղի պիտի ունենար աշխարհի եւ, ետը մէկ քանի ժամուան մէջ, ի՛նչ նոր ու երջանիկ մարդկութիւն մը պիտի յաջորդէր այսօրուան բազմաչարչար մարդկութեան: Կատարեալ նոր աշխարհ մը իր դրախտային երանելիութեամբ...:

Նոյնիսկ մեր հայկական, նոյնիսկ պոլսական փոքր շրջանակին մէջ, ի՛նչ զարմանահրաշ փոփոխութեան մը հանդիսատես պիտի ըլլայինք:

Երեւակայեցէ՛ք վայրկեան մը որ Ուէլսի [illegible]

Աստուած իմ, ի՛նչ հրաշքներ...

Պատրիարքարանն ենք՝ զիրար շնորհաւորելու և Ս. Պատրիարք հօր օրհնութիւնը առնելու համար:

Ահա՛ ներս կը մտնէ Տ. Ղեւոնդ վրդ. Մագաւտեան, թեւին տակ խոշոր ծրար մը. կը մօտենայ Դուրեան Սրբազանին և դողդոջուն ձայնով մը կ'ըսէ.

— Մեղա՛յ, Սրբազան Հայր, ահա՛ ազգին պահանջքը եղող 13,000 ոսկին, ներողութիւն կը հայցեմ...

Ու պանքնօթներու ծրարը կը դնէ գրասեղանին վրայ...

— Ներեալ լիցին մեղք քո, կը մրմնջէ Ս. Պատրիարքը քրիստոնէավայել անյիշաչարութեամբ մը:

Նոյն միջոցին բարապանը ներս կը մտնէ և հեռագիր մը կը յանձնէ Ս. Պատրիարքին: Վեհ. Կաթողիկոսին կողմէն է.

«Առաքեմք զերկնաձիր օրհնութիւնս մեր առ պատուական վարդապետն Ղեւոնդ

„ԱՐԵՒԵԼՔ"Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (19)

ԱՄԻՐԱՅԻՆ ԱՂՋԻԿԸ

(ՊՈԼՍԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԻ ԴՐՈՒԱԳՆԵՐ)

Գրեց՝ ԵՐՈՒԽԱՆ

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ

ԱՅԼԱՍԵՐԱԾՆԵՐԸ

Գ.
ՍԻՍՏԵՄԻՆ ՎԱԽՃԱՆԸ

Եւ ահա իր երազներուն ծիրանածիր մարմաջը յանկարծ կը պատռէր, բզիկ բզիկ կ'ըլլար. ու ան նորէն կը մնար հոն, սգաւորներուն մէջ, խոշոր թիկնաթոռին վրայ կծկուած, ամուսնին կենդանագրին դէմը, որուն կուղղէր մերթ իր կսկծոտ նայուածքները:

— Ի՞նչ պիտի ըլլայ զաւակս, եթէ չգայ:

Ու իր երեւակայութիւնը թռիչ կ'առնէր, անջրպետները կը կտրէր կ'անցնէր, երթալ գտնելու համար մարդը որ պահ մը կրցած էր իր հառաչանքի ու արցունքի ողողուած կեանքին մէջ յոյսի, խինդի, արգաւանդ յոյզերու արեւոտ շրջան մը բանալ, իր նուաղած էութիւնը խանդավառել նորէն, մղել զինքը ժպտելու ապագային, նոր փառքերով, նոր սքանչելիքներով յղի տեսնելու զայն: Ծովեր ու ցամաքներ կ'անցնէր, ամբոխներու մրջնային խռնարանցումներուն և խմլառուքներուն մէջ կը յոգնէր, կը վազէր, կը հեւար, ու կուլար, չգտնելով այդ գերբնական, դիւթող էակը, կը հառաչէր, կը հեկեկար, ու իր հեկեկանքներուն մէջէն նոր յանկերգը կը բարձրանար՝ որտառուչ և աղեխարշ.

— Ի՞նչ պիտի ըլլայ զաւակս, եթէ չգայ:

Տղան ամէն օր կերթար լուր բերելու միսիէն. մայրը, տենդոտ անհամբերութեամբ կը սպասէր յուսալիր. բայց ամէն օր տղան կը վերադառնար տխրօրէն ըսելու.

— Չէ եկեր, մամա:

Օրերը իրարու կը յաջորդէին, զաւագին միօրինակութեամբ, հատցնող մաշեցնող սպառումներու մէջ: Ու մարդը, հրաշագործը չէր եկար ու չպիտի գար: Ան մոռցած էր խեղճ Հ... գիւղը, անոր փոքր տաղանդները, խանդոտ երիտասարդները, միամիտ մենծ աղաները:

Կիրակի օր մը, խնամակալները պարապ վարժարանը այցելեցին, տնտեսին հետ, որուն գրասեղաններուն փոշիները առնել տուին: Հետաքրքրութեամբ դիտեցին պատերը, պատուհանները այդ շէնքին, ուրկէ իրենց զաւակները այնքան փառապանծ ելք մը պիտի ընէին: Ապակեպատ դարանի մը մէջ տեսան, դեղնափայլ, հրաշագործ կարկինը, տաղանդներու ստուգիչը, և մեթրաչափ գործին: Պարտէզին մէջ սքանչացմամբ զննեցին երկաթէ ձողը, որուն շնորհիւ իրենց զաւակները մինչեւ ութսուն տարու պիտի ապրէին: Յետոյ մեկնեցան, դուռը կղպեցին, բանալիքը առին: Ու տնտեսը, նորէն, իր խոշոր պեխերովը և պաշտօնական համազգեստովը դուրսը մնաց, տղաքներուն հետ, որոնք կը շարունակէին մեծ աղմուկ հանել փողոցին մէջ:

— Միսիէնիս կուզե՛նք, միսիէնիս կուզե՛նք, կը խմբերգէին եղանակ մը յարմարցուցած:

Այս ցոյցերուն՝ փողոցի տղաքներն ալ կը մասնակցէին: Կիրակի օրերը ազգ. վարժարանի աշակերտներէն շատեր կուգային, բոլորն ալ նախկին սաներ «Կոստանեան կրթարան»ին: Շաքարավաճառներ և պաղպաղակավաճառներ հոն վար կը դնէին իրենց թապլան, և աղէկ առուտուր կ'ընէին: Կոստանեան վարժարանին փողոցը պզտիկ տօնավաճառի մը երեւոյթը կ'առնէր:

Սակայն, անակնկալ լուր մը, ամէնէն անլուրը և ամէնէն աներեւակայելին որ Հ... գիւղը երբեք վրդոված, ցնցած, սարսած ըլլար, եկաւ յանկարծ կասեցնել բոլոր վարանումները, բոլոր անձկութիւնները, համատարած ապշութեան մը տակ ջախջախելով ամէն բան:

Արեւմուտք լրագիրը իր Նոյեմբեր 24ի թիւին մէջ Բարիզէն հետեւեալ թղթակցութիւնը կը հրատարակէր.

ԿՈՍՏԱՆԵԱՆ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԱԾ ԲԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Բարիզ, 17 Նոյեմբեր X...— Տեղւոյս հայ գաղութը յուզող օրուան ամէնամեծ դէպքն է Արգար Կոստանեան անուն Հայու մը ձերբակալութիւնը հետեւեալ պարագաներուն մէջ:

Յիշեալ անձը երկու ամիս առաջ տեղս կը ժամանէ և Բարիզի ամէնէն առաջնակարգ օթելներէն մէկը կ'իջեւանի: Ունեցած յանձնարարականներուն շնորհիւ—որոնց կեղծ ըլլալը հիմա երեւան ելած է—կը յաջողի բարձրաստիճան և հարուստ անձնաւորութեանց հետ յարաբերութեան մտնել, թէ՛ հայ թէ օտարազգի, ինքզինքը գաւառացի հարուստ հայ կալուածատէրի մը միակ ժառանգորդը ցոյց տալով: Վարած ճոխ կեանքը ասոր ապացոյց մըն էր արդէն: Վերջապէս կը յաջողի մուտ գտնել տեղւոյս առաջնակարգ հայ վաճառականներէն X...եաններու տունը, ուր շատ սիրալիր և ջերմ ընդունելութիւն մը կը գտնէ Կոստանեան: Իր արտաքին բաւական հմայիչ երեւոյթովը և մանաւանդ կախարդող լեզուովը Օր. X...եանի սիրտը կը գրաւէ վերջապէս. ծնողքը, իմանալով այս բանը, չեն ընդդիմանար իրենց միակ աղջկան նախամեծարութեանը և կը հաւանին իրենց փեսայ ընդունիլ այդքան փայլուն, հարուստ ու պատուաւոր երիտասարդ մը: Մտերմութիւնը այնքան կը սաստկանայ որ փեսացուն կը հրաւիրուի իր բնակութիւնը հաստատել իր հարսնցուին տանը մէջ, ըստ որում արդէն չպիտի ուշանար ամուսնութիւնը:

Սակայն ասկէ իբր երկու շաբաթ առաջ, երիտասարդը յանկարծ կ'անհետանայ զինք հիւրընկալող տունէն, անյայտացում որ կը զուգադիպի Օր. X...եանի քանի մը հազար ոսկիի գոհարեղէններուն և իբր հինգ հարիւր ոսկիի զանազան արժէթուղթերուն անակնկալ անհետացումին հետ: Պ. X...եան իսկոյն ոստիկանութեան կը դիմէ, իմաց տալով գողութեան պարագան, և միեւնոյն ժամանակ պատմելով իր փեսացուին յանկարծական աներեւութացումը:

Ֆրանսական ոստիկանութիւնը անմիջապէս ամէն կողմ խուզարկութիւններ կատարել կուտայ: Ամբողջ շաբաթ մը, Կոստանեանին լուսանկարներովը զինուած, գաղտնի ոստիկաններ սահմանագլխի քաղաքները և նաւահանգիստները կը շրջին և վերջապէս քանի մը օր առաջ Հավրի մէջ կը ձերբակալուի Կոստանեան ու Բարիզ կը բերուի: Կերեւայ թէ Ամերիկա փախչելու մտադիր էր: Գողցուած գոհարեղէնները գրեթէ ամբողջովին և արժէթուղթերուն մէկ մասը գտնուած են փախստականին գոյքերուն մէջէն: Առաջին հարցաքննութեան մէջ, Կոստանեան շնականօրէն խոստովանած է իր ոճիրը: Ֆրանսական թերթերը, որ այս խնդիրով կը զբաղին, կ'ըսեն թէ Կոստանեան բախտախնդիր մըն է, կովկասցի, որ քանի մը ամիս առաջ Պոլսէն—ուր Սրգար Կոստանեան անուան տակ վարժարան մը հիմնած է եղեր և այս պատրուակով ահագին գումարներ շորթած—Եւրոպա անցած և Մոնթէ-Քառլոյի մէջ մէկ քանի հազար ոսկի վատնելէ յետոյ Բարիզ եկած է:

(Շարունակելի)

Մազատեան և տամք նմա աստիճան ծայրագունեութեան և արտօնութիւն կրելոյ խաչ լանջապանաւ, ամէն»։

Այս ընթերցման միջոցին Հեթում էֆ. Սեթեան և Միրզա էֆ. Մսերեան փղձկալ սրտիւ իրար կը պլլուին, ուրախութեան արտասուքներ թափելով։

Միսաք էֆ. Սուրեան ոտք ելլելով կեանքին մէջ առաջին անգամ ճառ մը կը խօսի, ուրկէ կարելի է վերջապէս իմաստ մը հանել, մինչ Միրզայ էֆ. Հայկազն, զղջումի եկած՝ կ'աղաղակէ.

— Հայ ժողովո՛ւրդ, գիտցած ըլլաք Ցիշան չեմ գացած երբեք, Թարապլուս գտնուած եմ միայն, Նէճիպ Մէլհամէէն կերած ծեծս ալ կարեւորութիւն տալիք բան չէ... Հովանոցներուս մասին բամբասանքներս ու գրածներս նոյնութեամբ կը պահեմ։

Հո՛ն է նաեւ Ց. էֆ. Շահրիկեան որ Մայր Եկեղեցիի բոլոր կանթեղներուն մէջ իւղ լեցնել տալէ ու հասակին չափ մոմ մը վառելէ ետքը, եկած է «հրաժարիմք ի սատանայէ»ն և «մեղայ ամենասուրբ»ը արտասանելու հրապարակաւ։

Սրտայոյզ տեսարան մըն է դիտել զանազան Թաղական խորհուրդներու գանձապետներուն թափօրը որոնք կուգան ազգին վերադարձնել կոկորդնին անցուցած դրամները։ Հոն են նոյնպէս Ղեւոնդ վարդապետի կուսակից մեծ ու փոքր խմբագիրները որոնք վսեմ անշահախնդրութեամբ մը կուգան Ս. Պատրիարք Հօր յանձնելու իրենց կաշառք առած նաբոլէոնները։

Եղբայրութեան, անկեղծութեան, սիրոյ ու խանդաղատանքի ինչ անձառ շողշողում մը դէմքերու վրայ։ Ահա՛ Համաճակ քահանայ Էքսէրճեան որ Վահան Փափազեանի ճակատը կը համբուրէ գոչելով՝ «կորուսեալ էր և գտաւ»։

— Ինչպէ՞ս է ձեր թանկագին առողջութիւնը, սիրելի բարեկամ, կը հարցնէ Ռուբէն Զարդարեան խօսքը Ցակոբ Ագիլեանի ուղղելով։

Քիչ մը անդին Վահան Թէքէեան, Վարդգէս, Համբակ Արամեանց և Ց. Ճանկիւլեան հայկական պար մը կը խաղան՝ «Լօ՛, լօ՛, լօ՛... Սիփանայ սեգ սարի վերայ» երգելով։

Բայց պահ մը աչքէ անցընենք օրուան թերթերը. զարմա՜նք. Ազատամարտի մէջ Նեռ ներբողալից յօդուածով մը կը պանծացնէ Բիւզանդ Քէչեանի երեսնամեայ հրապարակագրութիւնը. Բիւզանդիոն «Մեր Դաշնակցական եղբայրները» վերնագրով վեց սիւնակնոց յօդուած մը կը նուիրէ յեղափոխական ոգի և մեռեալ հերոսներուն և զանոնք մինչեւ եօթերորդ երկինքը կը բարձրացնէ. Ժամանակ կերպարանափոխ եղած է. անիմաստ պատկերները կծիկը դրած են, խոշոր խոշոր վերնագիրներու յաջորդած են ութը պունթօ գլխագիր համեստ վերնագիրներ, Ֆրանսան Թագաւորութեան դարձնելու, Ռուսիան հանրապետութեան վերածելու, Պարսից Շահը քրիստոնեայ մկրտելու և Պիոս Պապը բողոքական հռչակելու մասին լուրեր չեն երեւար և Երուանդ Տէր-Անդրէասեան կարճ նամակով մը հանդիսաւորապէս խօսք կուտայ այլեւս քաղաքական տեսութիւններ չհրատարակելու և եւրոպական դիւանագիտութիւնը հանդարտ ձգելու որ իր գլխուն ճարը նայի ուզածին պէս։ Առաւօտ գիսաւորին պոչով յառաջ եկած կերպարանափոխութեամբ իր նպատակին հասած ըլլալը յայտարարելով, կ'ըսէ թէ այլեւս կը դադրեցնէ թերթին հրատարակութիւնը։ Արեւելքի առաջին երեսը զարդարուած է «Նոր հայրենասէր» Հիւսէյին Ճահիտի պատկերովը, մինչ քիչ մը անդին Ազատ Կարծիքներուն մէջ Երուխան հին և նոր ժամանակներու ամէնէն արդարակորով և ճշմարտասէր թերթը կը հռչակէ Թանինը։

Փողոցներու մէջ տիրող ոգեւորութիւնը աննկարագրելի է։ Երեւակայեցէ՛ք Սահմանադրութեան հռչակման առաջին օրերը, զանոնք բազմապատկեցէ՛ք հարիւր անգամ և տակաւին այնքա՛ն հեռու կը մնաք իրականութենէն որքան հեռու է Հալլէյի գիսաւորին պոչին ծայրը իր գլխէն։ Անձառ երանութիւն մը դրոշմուած է բոլոր դէմքերուն վրայ. կիները, և ինչ գեղեցիկներ կան մէջերնին, երեք մարդոց ճիտը կը փաթթուին ու կը համբուրուին անտրտում ու եղբայրական սուրբ սիրով մը մղուած։

Ամէնքն ալ բարի, ամէնքն ալ ազնիւ, ամէնքն ալ վեհանձն...

Ցանկարծ այս ընդհանուր խրախճանութեան մէջ պակաս մը կը նշմարուի... շուները, Պոլսոյ այդ պատուական շուները չի կան մէջտեղ։

Բանտարկուա՞ծ են Թօփ—Դաբուին դուրսը...

—Երթա՜նք շուները փրկելու, կը գոչեն շատեր, ու ահա՛ բազմութիւնը կ'ուղղուի Թօփ-Դաբուի դուրսը։

Բայց Հալլէյի գիսաւորին բերած մաքրագործիչ գազը, որուն ենթարկուած են նաեւ շուները, ազդած է իրենց վրայ և երբ բազմութիւնը կ'ուզէ փրկել զիրենք՝ իրենցմէ պատգամաւորութիւն մը գալով կ'ըսէ.

—Ո՛չ, մենք այլեւս արժանի չենք վերանորոգուած Պոլսեցիներու հետ բնակակից ըլլալու, մեր տեղը հոս է և հոս պիտի մնանք...

Ապշահար ամբոխը լալով լալով իրարու երես կը նայի (կենդանի պատկեր)։

ԵՐՈՒԱՆԴ ՕՏԵԱՆ

ՆԵՐՔԻ՛Ն ԿԵԱՆՔԸ

ԱԼՊԱՆԻԱԿԱՆ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆԸ

ԸՄԲՈՍՏՆԵՐԸ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ Կ'ԱՌԱՋԱՐԿԵՆ

ԱՆՁՆԱՏՈՒՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

Նոր ընդհարման լուրեր չեն հասնիր վերին Ալպանիայէն, ուր առերեւոյթ հանդարտութիւն մը կը տիրէ այս միջոցիս։ Եէնի Ասըր թերթին թղթակիցը կ'ըսէ թէ Ալպանիացիները կը սպասեն նոր ապստամբութիւն մը կազմակերպելու, որուն պիտի մասնակցին 60,000 հոգի։ Ըմբոստները դէպի Աքիւպի դաշտավայրը կ'ուղղուին, ուր հարիւր հոգիէ բաղկացած պատուիրակութիւն մը պիտի ղրկեն կուսակալին, Ալպանիացիներուն բաղձանքները յայտնելու համար։ Այս վերջինները Բ. Դրան ալ պիտի հաղորդեն իրենց պահանջումները։ Եթէ երբեք գոհացում չստանան, անոնք Եւրոպայի միջամտութեան պիտի դիմեն։

*** Բօսֆոռ տը Սալօնիք կ'իմանայ թէ ըմբոստները արդէն իսկ իրենց պայմանները հաղորդած են պատերազմական նախարար Մահմուտ Շէվքէթ փաշայի։ Անոնք կը պահանջեն որ ապստամբութենէն առաջ տիրող վիճակը անփոփոխ պահուի, այսինքն կ'ընդունին միայն չորս գլխաւոր տուրքերուն վճարումը և արշաւախումբին ետ կանչուիլը։

*** Իգտամի մասնաւոր թղթակիցը կը հեռագրէ թէ նոր ընդհարում մը տեղի չէ ունեցած և ճամբաները ազատ են։ Իսաբէս Սէֆէր, իր մարդոց գլուխը անցած, դէպի Տրէնիցա կը յառաջանայ, որ ըմբոստներուն բանակատեղին դարձած է։ Հաւանական է որ ապստամբները օգնական ուժ ստանան Իբէքէն և Տիաքօվայէն։ Տիաքօվայէն 1800 Ալպանիացիներ Զըրնալովայի կռուին մասնակցելով խոյս տուած են։ Լումայի բնակիչներուն միացած ըմբոստներուն թիւը 2000էն աւելի է։ Մաւզէր ու Մանլիխէր հրացաններ և փամփուշտներ տեսնուած են ապստամբներուն ձեռքը։ Մօրավայի ըմբոստները սկսած են յանձնել իրենց արգիլուած զէնքերը։ Հրամանատարին յայտարարութիւնը ալպաներէնի թարգմանուելով՝ ժողովրդեան մէջ ցրուած է։ Տասնըհինգ օրուան նոր պայմանաժամ մը տրուած է՝ այդ յայտարարութեան հպատակելու համար։ Պատերազմական նախարարը հրաման տուած է նոր զօրանոցներ շինելու, ուր պիտի տեղաւորուին 32 վաշտ հետեւակազօրք և հրետանի։ Ըէտիֆ զինուորներ կը հասնին հետզհետէ։

*** Պատերազմական Նախարար Մահմուտ Շէվքէթ փաշա, ուրբաթ օր, Զըրնալովայէն Բրիզրէնտ մեկնած է Գոսովայի կուսակալ Մազհար պէյի հետ։ Թորղութ փաշա մինչեւ Սուլօ Ըէքա ընկերացած է նախարարին։ Այդ կողմերը հանդարտութիւն կը տիրէ։

*** Սքիւպէն ուրբաթ օրուան թուականով կը հեռագրեն թէ Իբէքէն և Լումայի գաւառէն հասած Ալպանիացիները Տրէնիցայի մէջ կը համախմբուին։ Պաշտօնապէս կը հաստատուի թէ Կիլանի շրջականերէն ութը ալպանիացի ցեղապետներ Սերպիա խոյս տուած են և Կիլանի Ալպանիացիները կը սկսին զինաթափ ըլլալ։

*** Սքիւպէն կը հեռագրեն թէ Թորղութ փաշա, 14 վաշտերու գլուխը անցած, Բրիզրէնտ մտած է, ուր կը գտնուին նաեւ պատերազմական նախարարը և Գոսովայի կուսակալը։ Քաղաքին մէջ և շրջակաները գտնուող Ալպանիացիները հրաւիրուած են անձնատուր ըլլալու անպայման։ Երկու հազար Ալպանիացիներ պաշարուած են։

*** Սապահ թղթակիցը կ'ըսէ թէ Զըրնալովայի մէջ օսմ. բանակին տարած յաղթանակը բարերար ազդեցութիւն մը գործած է Բրիզրէնտի և Տիաքօվայի շրջակաները։ Պատերազմական նախարարը Բրիզրէնտէն Ֆէրիզովիչ մեկնած է։

*** Նովօ Վրէմէ Սքիւպէն կ'իմանայ թէ ալպանիացի պարագլուխները ի Վերին Մօրավա՝ Կիլանի գաւառին մէջ են. Մուսթաֆա Քապոչ, Բօյարնէքցի Ռամօ, Բօյարնէքցի Զէքէր, Ճէրէքարէցի Կիքի Քավա, Լիուպիճացի Զէյնուլլահ, Ըէքացի Եուսուֆ չավուշ, Ըէքացի Կուրա Իսրիֆ, Քըիվա Ըէքացի Ասիմ Քապոչ, Մէթուշ Կանի, Պաքալի, Ռամօն և Հաֆըզ, Իսրիֆ Սէֆէր, եւն.։ Այս պարագլուխներուն խումբերը կողոպտելով հրկիզած են բազմաթիւ սերպ գիւղեր Վերին Մօրավայի մէջ և սերպ գիւղացիները քանիցս բողոքած են Ալպանիացիներուն կողմէ եղած թալաններուն ու սպանութեանց և առեւանգման արարքներուն դէմ։ Մալիսիոյ ալպանիացի աւազակները կողոպտած են Կօսթիվար գաւառին մէջ մէկ քանի սերպ գիւղեր։

*** Սքիւպէն կը ծանուցուի թէ ռուս զինուորական կցորդ Պ. Ալեքսիս Ֆէրիզովիչ գացած է՝ Ալպանիոյ զինուորական գործողութեանց հետեւելու համար։

*** Շէվքէթ Թորղութ փաշա խմբագրի մը յայտարարած է թէ զինուորական գործողութեանց նպատակը չէ զէնքերու հաւաքումը։ Օսմ. բանակը բնաջինջ պիտի ընէ ոճրագործները և պարագլուխները, որոնք զէնք պարզած են իրենց եղբայրներուն՝ օսմ. զինուորներուն վրայ։ Հետեւաբար զինաթափութիւնը ընդհանուր չպիտի ըլլայ։ Թորղութ փաշա աւելցուցած է թէ Ալպանիացիները կը սիրէ, պարկեշտ և քաջ մարդիկ ըլլալնուն համար, և թէ ինք Ալպանիա գացած է՝ տեղացիներուն բարօրութիւնը ապահովելու համար։ Ի վերջոյ յոյս յայտնած է որ ուշիմ և գործունեայ Ալպանիացիները պիտի հրաժարին այնպիսի արարքներ ի գործ դնելէ, որոնք ոգեւորութեան արդիւնք են։

*** Նիկոմիդիոյ միւֆթին, տեղւոյն կրօնականներուն, երեւելիներուն և թաղապետութեան հետ համախորհուրդ, հեռագիր ուղղած է Նաքովայի, Իբէքի, Բրիշթինայի, Բրիզրէնտի և Կիլանի քաղաքային և հոգեւոր իշխանութեանց. «Մեր ալպանիացի եղբայրները, որոնք իսլամական աշխարհի ալ ծաղիկը և օսմ. կայսրութեան ամէնէն թանկագին տարրերէն մէկը կը ձեւացնեն, չարակամ թելադրութիւններէ մղուած, զինուորական շարժում առաջ բերելով խիստ փափուկ ժամանակի մը մէջ, պատճառ եղած են եղբայրական արիւնի հեղումին, ի մեծ ցաւ բոլոր Օսմանցիներուն։ Այդ ողբալի վիճակին շարունակութիւնը կրնայ վտանգաւոր ըլլալ մեր սիրելի հայրենիքին և մեր թշնամիներուն առիթ տալ՝ Կրետէն մենէ խլելու. ուստի պարտ կը համարինք ձեզի յիշեցնելու թէ իսլամութեան սկզբունքները կը հրամայեն Շէրիաթին հնազանդելու, ձեր եղբայրներուն հետ միանալու և միշտ միաբան ապրելու։ Եթէ երբեք մեր տուած խորհուրդները արհամարհուին և չուզէք ձեր բովանդակ ազդեցութիւնը ի գործ դնել, վերջ տալու համար արիւնահեղութեան, ձեզ պատասխանատու կը համարինք Աստուծոյ և իր Մարգարէին առջեւ։»

*** Օսմ. Լոյտ կ'իմանայ թէ Հիմարայի բնակչութիւնը առջի օր հեռագիրներ ուղղելով Ցունաց Պատրիարքարանին, խնդրած է կառավարութեան մօտ միջամտել, արիւնահեղութիւնը արգիլելու համար։ Պատրիարքարանին գործակատարը այդ խնդրին վրայ առջի իրիկուն երկար տեսակցութիւն մը ունեցած է Ներքին գործոց նախարար Թալաթ պէյի հետ, որ յայտարարած է թէ կառավարութիւնը հաստատապէս որոշած է օրէնքը գործադրել և թէ հետեւաբար ամէնէն խիստ միջոցներուն պիտի դիմէ, օրէնքը գործադրելու համար։ Ուստի Թալաթ պէյ յանձնարարած է որ Պատրիարքարանը գիր մը ղրկելով Հիմարայի ժողովուրդին, յորդորէ զանոնք հնազանդելու կառավարութեան հրամանին։

ԿՐԵՏԷԻ ԽՆԴԻՐԸ

Թուրքերէն թերթ մը կ'իմանայ թէ պաշտպան տէրութիւնները հրահանգ տուած են իրենց հիւպատոսներուն, ցնոր տնօրինութիւն ամէն յարաբերութիւն դադրեցնելու կրետական իշխանութեանց հետ։ Այդ տնօրինութիւնը զեկուցուած է Բ. Դրան։

*** Բարիզէն կը հեռագրեն թէ ռուս կառավարութիւնը Կրետէի մէջ կ'աւելցնէ իր նաւային ուժը և Ամիրալ-Մախարօֆ յածանաւակը կը ղրկէ կրետական ջուրերը։

*** Հանեայէն հասած լուրերը վրդովիչ են։ Կրետէի Ազգ. Երեսփ. Ժողովի անդամները չուզելով երդում ընել Եօրկիոս Թագաւորին անունով, ժողովին գումարումը յետաձգուած է։

*** Հոմի Թրիպունա թերթը կ'ըսէ թէ պաշտպան տէրութիւնները եթէ դարձեալ զօրք ղրկեն Կրետէ, խնդիրը լուծուած չպիտի ըլլայ։ Օսմ. կառավարութեան հետ իրաւախոհութեամբ մը միայն կարելի պիտի ըլլայ խնդրին կարգադրութիւնը։ Դէպի ի այդ նպատակը պէտք է ձգտին դիւանագիտութեան ջանքերը։

*** Պուլկարիոյ ազգ. մամուլը և մասնաւորաբար Տէնիվնիք կը քաջալերեն հելլէն կառավարութիւնը և Կրետացիները՝ օգտուելու քաղելու ներկայ պատեհ առիթէն և ալպանիական ապստամբութենէն, Կրետէի կցումը հռչակելու համար։ Թէեւ Յոյները ու Պուլկարները թշնամական վերաբերեալ ունին իրարու հանդէպ, սակայն պուլկար ժողովուրդը ոեւէ առարկութիւն չըներ Յոյներու ազգ. իրաւացի բաղձանքներուն դէմ։

*** Աթէնքէն կը հեռագրեն թէ Ըէթիմնոյի մէջ բողոքի միթինկ մը գումարուած է ընդդէմ Կրետէի Ազգ. Երեսփ. Ժողովի ընթացքին։ Այդ միթինկին մասնակցած են այն կողմերու բոլոր քաղաքներու և գիւղերու կողմէ հասած պատուիրակներ։ Բողոքարկուները յայտարարած են թէ պատրաստ են Յունաստանի սահմանագլխին վրայ քալելու, եթէ երբեք կառավարութիւնը չկարենայ գոհացուցիչ պատասխան մը տալ չորս օրէն։

*** Կրետէի Երեսփ. Ժողովի քրիստոնեայ անդամներուն մեծ մասին կարծիքով, իսլամ երեսփոխանները իրենց պաշտօնը կրնան շարունակել, պայմանաւ որ երդում ընեն Եօրկիոս Թագաւորին անունով։

*** Հելլէնական դեսպան Պ. Կրիբարիս, առջի օր, ռուսական դեսպանատուն երթալով, դեսպան Պ. Զարիքօֆի հետ երկարօրէն տեսակցեցաւ կրետական խնդրին վրայ։

*** Գաւառներու մէջ, թէ՛ Ռումէլիի և թէ Անատոլուի կողմերը, բողոքի միթինկները կը շարունակուին կրետական խնդրի առթիւ։

ՏԱՐԻՔԻ ՍՐԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Եպարքոսը արտասահմանի օսմ. ներկայացուցիչներուն հաղորդեց Պետական Խորհուրդին մէկ որոշումը, որուն համաձայն, մէկ տարի պայմանաժամ տրուած է օտար երկիրներ բնակող ոչ-իսլամ Օսմանցիներուն, սրբագրել տալու համար իրենց օսմ. թեզքերէներուն մէջ արձանագրուած ծննդեան թուականը։ Օտարաբնակ ոչ-իսլամները պարտին իրենց գտնուած տեղերու օսմ. հիւպատոսներուն ներկայանալ և ճշդումները կատարել տալ, հայրենակիցներու վկայութեամբ։

ԸՆԴՀԱՐՈՒՄ

ՀՐՈՍԱԽՈՒՄԲԻ ՄԸ ՀԵՏ

Գարաֆէրիէի իշխանութիւնները իմանալով որ պուլկար համբաւաւոր հրոսապետ Քաբաան Թրանօ իր խումբին հետ միասին պահուըտած էր Քօբանովայի ագարակին մէջ, ջոկատ մը ղրկած էր անոր դէմ։ Տեղի ունեցած ընդհարման մէջ երկու զինուոր սպաննուած ու մէկ զինուոր վիրաւորուած են։ Ջոկատը այրած է Քօբանովայի գիւղը և ագարակը։ Հրոսակներուն մեծ մասը խոյս տուած է, բաց ի հրոսապետէն, որ սպաննուած է։ Սելանիկի կուսակալը և Գարաֆէրիէի գայմագամը ու դատական իշխանութիւնները դէպքին վայրը գացած են։

ՕՍՄ. ՆԱՒԱՏՈՐՄԸ

Վերին հրամանատար ծեր-ծովակալ սըր Ուիլեմ Սըր Բիկօթ չպիտի ստանձնէ հրամանատարութիւնը այն նաւատորմին, որ դէպի Եգէական ծով ճամբայ պիտի ելլէ մօտերս։ Անգլիացի ծովակալը մայրաքաղաքս պիտի մնայ։

ՕՍՄ. ԶԲՕՍԱՇՐՋԻԿՆԵՐ

ՊԵԼԿՐԱՏԻ ՄԷՋ

Քումանովայէն (Գոսովայի Նահանգ) և շրջականերէն 400ի մօտ օսմ. զբօսաշրջիկներ, որոնք սպաներէ, պաշտօնատարներէ, վաճառականներէ, ճարտարագործներէ, հօճաներէ, ուսուցիչներէ, թուրք քաղաքացիներէ և օսմ. Սերպերէ կը բաղկանան, Պելկրատ մեկնած են զբօսական պտոյտի համար, ուր պիտի մնան երեք օր։ Զբօսաշրջիկները խանդավառ ընդունելութիւն գտած են։ Քաղաքը դրօշազարդուած էր։ Ուսքիւպի և Նիշի մէջ ալ սիրալիր ընդունելութիւն գտած են։

ՊԱՂՏԱՏԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ

Հալէպէն կը հեռագրեն թէ տեղւոյն մէջ մեծ միթինկներ սարքուած են, կառավարութենէն խնդրելու համար որ Պաղտատի երկաթուղիի անցնելիք ճամբան փոխուի։

ԱՒՍՏՐԻԱ ԵՒ ՆԷՆԻ-ՊԱԶԱՐ

Ռուսքոյէ Սլօվօ Պերլինէն թղթակցութիւն մը հրատարակած է «Թուրք դիւանագէտի մը կարծիքը» խորագրով։ Այդ թղթակցութեան մէջ թուրք դիւանագէտը կ'ըսէ թէ համոզուած է որ Աւստրիա կ'ուզէ ձեռք անցընել Նէնի-Բազարի գաւառը։ Արդէն իսկ անցեալ տարի, դեկտեմբերին, Պարոն Էրէնթալ Բ. Դրան առաջարկեր է Նէնի-Բազարը Աւստրիոյ թողուլ դրամական փոխարինութեամբ։ Օսմ. Քօմիթէն հակառակեր է այդ ծրագրին։ Նախորդ եպարքոս Հիլմի փաշա Պերլին գտնուած միջոցին գերման դիւանագէտները խորհուրդ տուեր են որ Նէնի-Բազարը Աւստրիոյ տրուի, որպէս զի այդ բանը յառաջացընէ [illegible] Գերմանիոյ, Աւստրիոյ և Թուրքիոյ միջեւ կնքուելիք զինուորական դաշնակցութեան մը։ Հիլմի փաշա բացարձակապէս մերժեր է։ Կ. Պոլսոյ աւստրիական գործակալները գործօն պայքար մը մղեր են ժէօն-Թիւրք կուսակցութեան և Բ. Դրան ազդեցիկ շրջանակներուն դէմ։ Բայց ալպանիական ըմբոստութիւնը, որ աւստրիական դրամով առաջ կը տարուի, Պարոն Էրէնթալի ծրագրին իրականացման արգելք եղած է։

ՆԷՃՏԻ ՄԷՋ

Զ. զօրաբանակի հրամանատարը պատերազմական պաշտօնատուն ուղղած հեռագրով մը կը ծանուցանէ թէ Ապտիւլ Ազիզ փաշայի և Իպնէլ-Րաշիտի միջեւ ճակատամարտ մը մօտալուտ է։ Երկու կողմէն ալ պատրաստութիւններ կը տեսնուին։ Հրամանատարը պատերազմական Նախարարութեան կը յանձնարարէ ստիպողական միջոցներ ձեռք առնել, այդ շարժումը զսպելու համար, որ կրնայ թէ նիւթական և թէ բարոյական մեծ վնաս պատճառել երկրին։

ԱՌԵՒՏՐ. ՆՈՐ ՕՐԷՆՍԳԻՐՔԸ

Թուրքիան քիչ ատենէն պիտի օժտուի առեւտրական նոր օրէնսգիրքով մը, ժամանակակից ըմբռնումներու համաձայն։ Դատաւորներէ և փաստաբաններէ բաղկացած մասնաւոր յանձնաժողով մը առեւտրական այդ օրէնսգիրքը պատրաստած է, օգտուելով Գերմանիոյ, Իտալիոյ, Սպանիոյ, Փորթուգալի, Ռումանիոյ և Չիլիի առեւտրական օրէնսգիրքերէն։ Պետական Խորհուրդը քննած է այդ օրէնսգիրքը, որ 286 յօդուածներէ կը բաղկանայ։ Շէրիի տրամադրութիւններն ալ նկատի առնուած են։ Խորհրդարանական յանձնաժողովին կողմէ կ'ուսումնասիրուի այդ օրէնքը, որ 1911ի նստաշրջանին մէջ վիճաբանութեան պիտի դրուի։

ԱՔՍՈՐԱԿԱՆԻ ՄԸ ԽՆԴՐԱՆՔԸ

Արտ. գործոց պաշտօնատան նախկին պաշտօնեայ մը, Ահմէտ Աթըֆ էֆ., որ Պատերազմական Ատեանի կողմէ ցկեանս աքսորի դատապարտուած է, աղերսագիր մը ուղղելով դատական նախարարութեան, խնդրած է որ իրեն թոյլատուութիւն ըլլայ փաստաբանութիւն ընելու Ափրիկեան Տրիպոլսոյ մէջ, քանի որ իրաւագիտական վարժարանէն վկայուած է։ Դատական նախարարութիւնը այդ աղերսագիրը յղած է պատերազմական նախարարութեան, կարծիքը առնելու համար։ Պատերազմական նախարարութիւնը նպաստաւոր պատասխան մը չէ տուած, նկատելով որ Ահմէտ Աթըֆ էֆ. յայտնի լրտես մըն է իր գործած բազմաթիւ մատնութիւններով, իբր գործիք ծառայելով Համիտի հռչակաւոր սենեկապետ Ֆէհիմ պէյի։

ՍԵՐՊԻԱԿԱՆ ԱՆՑԱԳԻՐՆԵՐԸ

Սերպիոյ Ներքին գործոց նախարարութեան մէկ նոր որոշման համաձայն, ուղեւորներէն անցագիր չի պահանջուիր Սերպիոյ մէջ։ Սերպիա գացողները և Սերպիայէն մեկնողները ալ ասկէ պէտք չունին անցագիրի։ Այդ որոշումը, որ սկսած է գործադրուիլ, արտաքին գործոց նախարարութեան հաղորդուած է Պելկրատի օսմ. դեսպանին միջոցաւ։

ՑԵՂԵՐՈՒ ԴԷՄ

Պաղտատէն կը հեռագրուի թէ Քէրմանշահի Հաքիմը, բազմաթիւ հեծեալներու գլուխ անցած, Քէրմանշահէն դէպի Պասր ճամբայ ելած է՝ պարսիկ ցեղերը հետապնդելու համար։

ՊՈՒԹՐՈՍ ՓԱՇԱՅԻ ՍՊԱՆՆԻՉԸ

Եգիպտոսի նախարարապետ Պուտրոս փաշայի սպաննիչը, բժշկական արաբ ուսանող մը, մահուան դատապարտուած է։

ԲՈՂՈՔ ՄԱԽՍՈՒՍԷԻ ԴԷՄ

Պրուսայի Առեւտր. Սենեակի նախագահ Մէհմէտ Սաֆվէթ պէյ կը հեռագրէ մեզ առջի օրուան թուով. «Պատկանեալ պաշտօնատունէն թոյլտուութիւն եղաւ որ Իտարէի Մախսուսէի շոգենաւերէն զատ ուրիշ շոգենաւեր ալ մտնեն Մուտանիայի նաւամատոյցին, մինչեւ որ Իտարէի Մախսուսէն կանոնաւոր և արագընթաց շոգենաւեր յատկացնէ Պոլիս-Մուտանիա գիծին։ Մինչեւ որ Մախսուսէն այդպիսի տնօրինութիւն մը ընէ՝ Պրուսայի Առեւտր. Սենեակը ու վաճառականները համաձայնութիւն գոյացուցին Տէսթանի և Եանըլաձօ Ընկերութեան հետ և ուրախութեամբ կը ծանուցանեմ թէ այս համաձայնութեան հետեւանքով մայիս 1էն սկսեալ Տէսթանի Ընկերութիւնը ամէն առաւօտ Պոլսոյ քարափէն ժամը 2էն շոգենաւ մը ճամբայ պիտի հանէ, որ [illegible] մանէ։ Նոյն Ընկերութիւնը փոխադրութեանց համար ժողովրդեան նպաստաւոր պայմաններու յանձնառու եղած և գիներն ալ դիւրաչ ըլլալով, այսուհետեւ ուղեւորի և ապրանքի փոխադրութիւնները նոյն Ընկերութեան շոգենաւներուն միջոցաւ պիտի կատարուին։»

ՆՈՐ ՓՈԽԱՌՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Ժէօն-Թիւրք կ'իմանայ թէ օսմ. կառավարութիւնը անգլ. դրամատէրերու խմբակի մը հետ կը բանակցի, 10 միլիոն ոսկիի նոր փոխառութիւն մը կնքելու համար։ Բանակցութիւնները յաջող վիճակի մէջ են և յուսալի է որ նպաստաւոր ելքի մը յանգին քիչ ատենէն։

ԶԱՓԱՒՈՐ ԱԶԱՏԱԿԱՆՆԵՐԸ

Զափաւոր ազատականները հրաւիրուած են նիստ գումարելու վաղը, Խորհրդարանի իրենց յատուկ յարկաբաժնին մէջ։

ԺՈՒՌՆԱԼՆԵՐԸ

Սպասելով որ ժուռնալները հրատարակութեան տրուին, գաղափար մը տալու համար անոնց շատ հեղ ծիծաղելի տարօրինակութիւններուն մասին, շահեկանութենէ զուրկ չենք գտներ անոնցմէ մէկ հատին վրայ խօսիլ։ Իր արբանեակներուն մէկուն կողմէ Համիտին մատուցուած հարճ մը այնքան հաճելի կը թուի իրեն՝ որ մեծ շնորհներով կ'ուզէ ողողել զայն դրկողը։ Տանատակ Ֆէհիմին գործին չէր գար սակայն, ան կ'ուզէր որ իրմէ աւելի ազդեցիկ ոչ ոք ըլլայ Եըլտըզի բռնակալին քով։ Հետեւաբար, Ֆէհիմ, իր բոլոր գործիչները շարժման մէջ դնելով, կ'իմանայ թէ այդ հարճին ակռաները կեղծ են և անմիջապէս ժուռնալ մը կուտայ այս մասին։ Համիտ, այս խնդրոյն վրայ, անձամբ կը քննէ ակռաները և Ֆէհիմը կանչելով կը յանդիմանէ, զինքը խաբած ըլլալուն համար։ Այս վերջինը կը կատղի այս տեղեկութիւնը իրեն հայթայթողին դէմ, առանց հասկնալու որ իր այս ձախողութեան պատճառը ոչ թէ տեղեկութեան սխալ ըլլալն էր՝ այլ այն պարագան թէ, ակռաները իրականէն զանազանել կարելի չէր երբեք, քանի որ զայն շինողն էր Ղալաթիոյ հանրածանօթ ատամնաբոյժ Տօքթ. Մարգոսեան։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐ

ՉԱՔԸՐՃԱԼԸ ՄԻՇՏ ԿԸ ԳՈՐԾԷ.— Այտընէն հասած հեռագիրի մը նայելով, հռչակաւոր Չաքըրճալը իր արբանեակներուն հետ յարձակում գործելով Մուղլա-Այտընի թղթատարին վրայ, երկու ոստիկան-զինուոր սպաննած է։ Ցետոյ թղթատարական պայուսակները կողոպտած է, որոնց մէջ կը գտնուէր 6-7000 ոսկիի հնչուն դրամ, որ Հանր. Պարտքի վարչութեան կը պատկանէր։ Միւս կողմէ Քեօյլիւ թերթին թղթակիցը կ'ըսէ թէ Չաքըրճալըն մինչեւ ապրիլ 20 Մաթերանի մէջ կը գտնուէր եղեր, որուն բնակչութեան չարիք չէ պատճառած, ապահով պատսպարան մը ունենալու համար։ Չաքըրճալը հոն պահուըտեր է տեղւոյն իմամին, մուխթարներու և բնակիչներուն մեղսակցութեան շնորհիւ։ Նոյն իսկ տեղւոյն իմամը Մէվլուտի ընթերցման առթիւ բարեմաղթութիւններ ըրեր է Չաքըրճալըին համար, որպէս զի Աստուած զայն պահպանէ զինուորներէն և թշնամիին գնդակներէն ու հովանի ըլլայ Մաթերանի վրայ։

ՄԱՐԱԽԻ ՏԱՐԱՓ.— Հալէպ-Համա կառախումբը, անցեալ չորեքշ., երկու անգամ ստիպուեր է կանգ առնել ճամբան, մարախի ստուար տարափին պատճառաւ, որ երկու մէթր բարձրութեան հասեր է։

ՀՐԴԵՀ.— Առջի առտու Եէնի Մահալլէի մէջ երեք փայտաշէն տուներ այրեցան։ Երէկ, Բերա, Թիմօնի փողոցը, շէնք մը այրեցաւ։

ՈՃԻՐ.— Սինոպի բանտին մէջ չերքէզ բանտարկեալ մը, որ 15 տարուան դատապարտուած էր, դաշոյնով սպաննած է Մարզուանցի Քեամիլը։

ԷՏՈՒԱՐՏ Է.Ի ՄԱՀԸ

Պրիթիշ Մէտիքըլ Ճըրնըլ կ'ըսէ թէ Էտուարտ թագաւորը կորովի կազմուածք մը ունէր, բայց թէ գահ բարձրանալէն ի վեր մէկ օր իրական հանգիստ չվայելեց. շարունակ կը ջանար յարգել իր բոլոր յանձնառութիւնները։ Մահը բուն իսկ առաջ եկած է սրտին յանկարծական դադարէն, զոր պատճառած է թոքերուն մէջ արեան շրջաբերութեան մեքենական յարատեւ դժուարութիւնը. թոքերուն առաձգականութեան պակասը կը սաստկանար կոկորդը գրգռուած ըլլալով ծխախոտի մուխէն։ Իսկ Լէնսէթ բժշկական հանդէսը կ'ըսէ թէ մահը առաջ եկած է ցնցատապի մը պատճառած նուաղումէն և թէ թագաւորին վերջին ժամերը անդորր եղան և առանց ցաւի։

*** Թագաւորին յուղարկաւորութիւնը Լոնտոն պիտի համախմբէ բազմաթիւ օտար վեհապետներ. աւասիկ այն պատուիրակութիւնները որոնք ներկայ պիտի գտնուին.

Գերմանիա. — Վիլհելմ կայսրը։

Աւստրիա-Հունգարիա. — Ֆրանց-Ֆէրտինանտ արքիդուքսը։ Պատուիրակութիւն մը հիւսար հեծելազունդէն, որուն պատուակալ գնդապետն էր հանգուցեալ թագաւորը։

Իտալիա. — Աօսթի դուքսը։

Սպանիա. — Ալֆոնս թագաւորը։ Իրեն պիտի ընկերանայ արտաքին գործոց նախարարը, եթէ ուրիշ վեհապետներ իրենց հետ ունենան իրենց նախարարը։

Փորթուգալ. — Մանուէլ թագաւորը, որ հիմա Լոնտոն հասած ըլլալու է։

Շուէտ. — Վիլհէլմ իշխանը։

Տանըմարքա. — Ֆրէտէրիք թագաւորը, որ այժմ Լոնտոն հասած է։

Պուլկարիա. — Առաջին սենեկապետ Պուրպուլօն կոմսը, ներկայացուցիչ թագաւորին. արտաքին գործոց ընդհ. դիւանադպիր Պ. Տիմիթրօֆ, ներկայացուցիչ պուլկար կառավարութեան. զօրավար Նազլումօֆ, ներկայացուցիչ բանակին։

Յունաստան. — Եօրկիօս թագաւորը։

Սերպիա. — Արքայական իշխանը։

Ռումանիա. — Նոյնպէս։

Թուրքիա. — Գահաժառանգ իշխանը, արտաքին գործոց և ծովային նախարարները։ Պատուիրակութիւն մը Խորհրդարանին կողմէ։

Միացեալ-Նահանգներ. — Հաւանաբար Պ. Ռուզվէլդ։

Պ. Քինկէմի և Վինտզորի պալատներուն մէջ շտապով կը պատրաստուին յարկաբաժիններ՝ վերոյիշեալներէն ոմանց համար։ Միւսները իրենց դեսպանատանց մէջ պիտի բնակին։ Կը կարծուի թէ 38 ժամուան միջոցին, ուր պիտի ցուցադրուի թագաւորին մարմինը, 600,000 անձինք պիտի կրնան անոր առջեւէն անցնիլ։

*** Կիր. և Բշ. Լոնտոնի բոլոր թատրոններն ու երգեցիկ սրճարանները գոց էին և կը կարծուի թէ մինչեւ յուղարկաւորութեան հետեւեալ օրը գոց պիտի մնան, որովհետեւ Ուէսթ—Էնտի թատրոններու ընկերութիւնը որոշում մը քուէարկեց թէ հանգուցեալ թագաւորին յիշատակը յարգած ըլլալու համար Ուէսթ—Էնտի թատրոններուն մէջ ներկայացում չպիտի կատարուի մինչեւ յաջորդ օրը Էտուարդ Է.ի յուղարկաւորութեան։ Վաղը Պէնտէքոստէի տօնն ըլլալով, ամէն տարի մեծ ոգեւորութիւն կը տիրէր Լոնտոնի մէջ, ինչ որ այս տարի չպիտի կրնայ տեղի ունենալ և վաճառականները, ինչպէս նաեւ թատրոնները մեծ վնաս պիտի կրեն։ Թագաւորին մահուամբ առեւտրական գործերուն մէջ յառաջ եկած կայուն վիճակ յայտնող նշաններն արդէն Բ. օրուընէ յայտնի եղան։ Նոյն օրերը բոլոր Թատրոնները գոց ըլլալէ զատ, ամէն մեծ վաճառատան ցուցափեղկերուն մէջ հայելիները սեւ սաւաններով ծածկուած էին և միայն սեւ, ճերմակ կամ մանիշակագոյն, այսինքն սուգի գոյն ունեցող ապրանքներ ցուցադրուած էին։ Վերջապէս եղանակին առեւտուրը և անկէ ըլլալիք հասոյթները կորսուած կը նկատուին։ Թատրոնի տնօրէնները վերոյիշեալ որոշումը տալով մեծ զոհողութեան մը հաւանած եղան։ Հրեղապատեան տօնին առթիւ տեղի ունենալիք շատ մը հանդէսներ և մեծ խրախճանութիւններ չպիտի կատարուին։ Այս հանդէսները կազմակերպողները չէ որ միայն կը վնասուին, այլ նաեւ Լոնտոնի առեւտրական դասը, որովհետեւ շատ բազմութիւն պիտի այցելէր Լոնտոն այս հանդէսներուն առթիւ։ Թէեւ Էտուըրտ Թագաւորին յուղարկաւորութեան ներկայ գտնուելու կամ դիտելու համար ալ շատ մարդ պիտի երթայ Լոնտոն, բայց յուղարկաւորութեան համար գացողն այնչափ դրամ չի ծախսեր և գնում չըներ, որչափ հաճոյքի և հանդէսի համար գացող մը։ Ճօրճ Ե. Թագաւոր ուզելով այս վնասին աստիճանը մեղմացնել, իր Լորտ սենեկապետին միջոցաւ հետեւեալ հրամանագիրն հրատարակել տուաւ.— «Իմ ամենասիրելի հօրս զգացումները քաջ գիտնալով, վստահ եմ թէ անոր փափաքին հակառակ պիտի ըլլար որ հանրութիւնը զբօսանքէ զրկուի Պենթէքոստէի արձակուրդին միջոցին։ Ուրեմն կը յուսամ որ ընդհանուր սուգը արգելք չպիտի ըլլայ իմ ժողովուրդիս օգուտ քաղել տօնի օրերուն ընծայած օգուտներէն և զբօսնելու բազմաթիւ առիթներէն, ինչպէս նաեւ հանգիստ առնել տօնի օրերուն միջոցին։» Սակայն այս յայտարարութիւնն իսկ բաւական չըլլար գործերուն մղում տալու, այնքան խորին և ընդհանուր է Թագաւորին մահուամբ զգացուած վիշտը։ Նոբոյթի վաճառատուններն իրաւ է որ իրենց վնասը կէս մը պիտի հանեն սուգի հագուստ և արդուզարդի առարկաներ ծախելով, որոնց գնումն սկսաւ Թագաւորին մահուան հետեւեալ օրն իսկ։ Այս տնտեսական վնասները պիտի զգան նաեւ կալուածական հրապարակին վրայ։ Լոնտոնի մէջ տունի և խանութի վաճառումն ու վարձակալութիւնը սկսած էր վերջերս, բայց եղանակին առաւօտուրներն այսպէս մէկէն ի մէկ կենալուն, ամէնէն աւելի մայիս և յունիս ամիսներուն մէջ կատարուած այս կարգի կալուածական գործողութիւնները պիտի նուազին բնականաբար։ Լոնտոնի մէջ առեւտրական ամէն պաշտօնեայ և ամէն գործաւոր պիտի կրէ ասոր հետեւանքը։

Խորհրդարանական Քրոնիկ

ԱՆԳԼԻՈՅ ԵՐԵՍՓ. ԺՈՂՈՎԻՆ ՀԵՌԱԳԻՐԸ

ՊԻՂԱՅԻ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆԸ

ԵԼԵՒՄՏ. ՊԱՇՏՕՆԱՏԱՆ ՊԻՒՏՃԷՆ

ԲՈՂՈՔԻ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ ԿՐԵՏԷԻ ՄԱՍԻՆ

ԵՐԵՍՓՈԽԱՆՆԵՐՈՒ ՕՐԱԿԱՆՆԵՐԸ ՊԻՏԻ ՉԵՂՉՈՒԻՆ

Օսմ. Երեսփ. Ժողովը իր 89րդ նիստը գումարեց երէկ նախագահութեամբ Ահմէտ Րիզա պէյի։ Նիստը բացուեցաւ ժամը 3ուկէսին և նախորդ նիստի ատենագրութիւնը կարդացուելով վաւերացուեցաւ։

Ահմէտ Րիզա պէյ յայտարարեց թէ՝ յանուն Երեսփ. Ժողովին ցաւակցական հեռագիր ուղղուած էր Անգլիոյ Երեսփ. Ժողովին որ իր շնորհակալութիւնը յայտնող հեռագիր մը ուղղած է այս անգամ. այս առթիւ յայտարարեց նաեւ թէ Պոլսոյ անգլիական դեսպանն ալ իր շնորհակալութիւնը յայտնած է անձամբ յայտնուած ցաւակցական այցելութեան համար։

Կարդացուեցաւ խորհրդարանական քննիչ յանձնաժողովին մէկ տեղեկագիրը Պիղայի նորընտիր երեսփոխան Տէվրէճզադէ Մուսթաֆա էֆ.ի մասին։ Այս առթիւ յիշեալ տեղեկագրին մէջ Թուրսունի մասանցը եղած էր յիշեալ երեսփոխանի բարեմասնութիւններուն. միեւնոյն ատեն ընտրական յանձնաժողովը կ'առարկէր թէ Մուսթաֆա էֆ. շատ մը անիրաւութիւններ ըրած է Ջանգզալէի ժողովրդեան, որուն ձեռքէն առած է տեղական տեսակ մը սափոր շինելու մենաշնորհը և սկսած է ինք շահագործել, թէ բռնապետութեան օրով երեք տարի անզլոյն Թաղապետական ժողովին նախագահ եղած ու ծառայած է Ըլլարզի ու կարգ մը դրամներ իր պաշտօնավարութեան միջոցին վատներ է ևն.։

Յանձնաժողովին անդամներէն Սէյիտ պէյ բեմ ելաւ և պաշտպանեց յիշեալ Մուսթաֆա էֆ.ն և օրինաւոր գտաւ կատարուած ընտրութիւնը, սա առարկութեամբ թէ ատկէ աղէկը կարելի չէ եղած գտնել Պիղայի մէջ և թէ ընտրական մարմինէն զատ ուրիշ բողոքող չկայ և ընդհակառակը 200 հոգի նպաստաւոր հեռագիր մը ուղղած են նախագահութեան, և առաջարկեց որ Ժողովն ալ վաւերացնէ։

Մ. Արիֆ պէյ ըսաւ թէ քննիչ մարմին ըսելով կը հասկցուի տեղւոյն ամէն ազգէ երեւելիները և հոգեւոր պետերու ներկայացուցիչները. արդ երբ ասոնք կը բողոքեն, ինչպէս կարելի է նկատի չառնել։

Սէյիտ պէյ պատասխանեց թէ ինք Ժողովին խոհականութեանը կը թողու մերժելը կամ հաստատելը, և թէ ինք իր խղճին կ'անսայ...

Զօհրապ յայտարարեց թէ այդ խնդրին առթիւ քանի մը օր առաջ Պիղայէն եկող երկու զինուորական տեսեր է, որոնք յայտարարեր են թէ կը ցաւին որ այդ տեսակ ընտրութիւն մը եղաւ։

Նախագահը դիտել տալով որ դեռ տասնէ աւելի խօսք առնողներ կան և այդ օրը միայն Պիւտճէով պիտի զբաղի Ժողովը, երեքշաբթիի օրակարգը անցնել առաջարկեց որ, ընդունուեցաւ։

Նէճտի երեսփոխանները ասկէ առաջ երկու ընդարձակ թագրիր մատուցած էին Նէճտի մէջ ձեռք առնուելիք բարեկարգութիւններուն առթիւ։ Ժողովը այդ թագրիրներն ալ անցուց երեքշաբթիի օրակարգին մէջ։

Ժողովը անցաւ Պիւտճէի 6րդ գլխուն (Աւտականներ) որ կիսատ մնացած էր չորեքշաբթի օր՝ գաւառներու վերակազմութեան խնդիր ծագած ըլլալով։ Կարդացուեցան թագրիրներ որոնք կ'առաջարկէին զեղչել այդ գլուխին մէջ գրաւնուող մալ միւտիւրիներու և ուրիշ ելեւմտական այլ և այլ պաշտօնեաներու ամսականները։ Նէճտի տասը երեսփոխաններն ալ թագրիրով մը կ'առաջարկէին նոյն նահանգի ելեւմտական կարգ մը պաշտօնեաներու ամսականները աւելցնել, տեղին հեռաւորութեան պատճառով, ընդունուեցաւ։ Եւ Պիւտճէի Յանձնաժողովը որ այդ գլուխէն տարեկան հազար ոսկի զեղչած էր, դարձեալ աւելցուեցաւ Ժողովին որոշմամբ։ Սանճագ էմինններու յատկացուած գումարը 11,717,080 ղրշ.ը զեղչուած էր 11,653,680 ղրշ.ի։ Ժողովը ընդունեց առաջինը։

Կարգ մը երեսփոխաններ նոյն գլուխին մէջ գտնուող և տուրքերու գանձման պաշտօնեաներուն յատկացուած 37,690,704 ղրշ.ը (Ինճիւմէնը 35,200,000ի զեղչած էր) շատ կը գտնէին և կ'ուզէին ա՛լ աւելի զեղչել և նոյն իսկ գտնուեցան երեսփոխաններ որոնք առաջարկեցին տուրքերու գանձման պաշտօնեաներուն ամսական չտալ։

Ճավիտ պէյի տեղ այս անգամ բեմ ելաւ նոյն նախարարութեան ընդհ. հաշուակալութեան դիւանին տնօրէն Միհրան էֆ. Գարագաշեան և ըսաւ թէ բռնապետական օրերու մէջ, ինչպէս յայտնի է, թահսիլտար ըսուած մարդիկը, ամսական չէին առներ, այլ գանձուած տուրքին հարիւրին վրայէն գումար մը. արդ ասոնք իրենց հասոյթը աւելցնելու համար խեղճ գիւղացին կը չարչարէին, խարազանի կը բռնէին և անոնց կահկարասին, անհրաժեշտ անօթները եւայլն կը գրաւէին և կամ կը ծախէին։ Արդ գիտէք թէ որքա՛ն նեղուած և ինչ չարչարանքներու ենթարկուած է գիւղացին ասոնց երեսէն. կառավարութիւնը անցեալ տարիէն սկսեալ վերցուց այդ դրութիւնը և հիմա յատուկ գանձման պաշտօնեաներ հաստատեց գաւառներու մէջ. կառավարութիւնը որպէսզի լաւ պաշտօնեաներ ունենայ, լաւ վճարում ընելու է անոնց. ամէն օր գաւառներէ թահսիլտարներու մասին տխուր պատմութիւններ կը հասնին և դժգոհութիւններ կը յայտնեն։ Կարծեմ դուք ալ համամիտ էք որ գանձուած տուրքը կառավարական գանձը մտնէ և ոչ թէ թահսիլտարներու կոկորդը. ասկէ առաջ ո և է գիւղացի մը 80 ղրշ. տուրք կը վճարէր և 8 ղրշ. կը գրուէր կտրօնին մէջ. գիւղացին միշտ պարտական կը մնար. այսպէս թէ՛ գիւղացին կը վնասէր և թէ՛ գանձը. իսկ երբ ամսական տրուի, զեղծումին առաջքը կ'առնուի. կան նաեւ գօնթրօլի պաշտօնեաներ, որոնք միշտ հսկողութեան պիտի ենթարկեն գանձման պաշտօնեաներու գործառնութիւնները և հետեւաբար առաջարկեց որ կառավարութեան կողմէ ներկայացուած 37,690,704 ղրշ.ը ընդունուի։

Թէր ու դէմ վիճաբանութիւններէ յետոյ 6րդ գլուխը կարգ մը փոփոխութիւններով և ի նպաստ կառավարութեան ընդունուեցաւ։ 6րդ գլուխի ամբողջական գումարն էր 93,709,890 ղրշ.։

Յետոյ Ժողովը անցաւ 7րդ գլուխին՝ (Ծախքեր)։

Խօմէր Միւլլի էֆ. դիտողութիւն ըրաւ այդ գլուխին մէջ գտնուող Թեքալիֆը Պագայայի (յետնեալ տուրքերու քննութիւն) յատկացուած 500,000 ղրուշին, քանի որ հաւաքիչ պաշտօնեաները ամսական ունին ըսաւ, ինչու տուրքերուն հարիւրին մէկը տանք այդ պաշտօնեաներուն։ Նոյնպէս աղնամի տուրքը գանձելու համար ինչո՞ւ հարիւրին բան մը վճարենք։

Ճավիտ պէյ ըսաւ թէ տրկն 5000 ոսկիի գումար մը տալով կառավարութիւնը մեծ բան մը չկորսնցներ, քանի որ եթէ 5000 ոսկի տրուի, ըսել է պիտի գանձուի 500,000 ոսկի. նոյնն է նաեւ ըսաւ աղնամի տուրքի գանձման առթիւ տրուած գումարը, որ եթէ Ժողովը ուզէ կրնանք զեղչել։

Վէհպի, Խալիլ և Նաֆի փաշա ըսին թէ այդ գանձման պաշտօնեաները արդէն ամսական ունին և տուրքին հարիւրին մէկ մասը անոնց տալով զեղծումի դուռ կը բացուի, հետեւաբար աւելի աղէկ է անոնց ամսականներուն վրայ յաւելում մը ընել քան հարիւրին վրայ բան մը տալ։

Ալի Օսման, Լյրէֆ և Սապրի էֆէնտիներն ալ հակառակեցան։ Սակայն Միհրան էֆ. Գարագաշեան ընդդիմացաւ և ըսաւ որ այդ նուէրը պէտք է որպէս զի հասոյթները աւելնան։ Իսմայիլ Հագգը (Պապանզադէ) համամիտ գտնուեցաւ կառավարութեան ներկայացուցիչին։

Զօհրապ եւս ըսաւ թէ Պիւտճէի վիճաբանութեան միջոցին, ուրիշ օրէնքներ կարելի չէ վիճաբանութեան դնել և փոփոխութեան ենթարկել կողմնակի միջոցներով։ Կարգ մը երեսփոխաններու առաջարկը աղնամի տուրքի կանոնագրին մէկ յօդուածին բարեփոխումն է, ինչ որ սխալ է. ճիշդ է որ աղնամի կանոնագիրը պիտի փոփոխենք, բայց ոչ այսօր։

Սակայն ընդդիմադիր հոծ ամներ հակառակեցան դարձեալ և անհարկի աղմուկ մը մը բարձրացուցին։ Նախագահը դադար տուաւ։

Երկրորդ մասը բացուեցաւ ժամը 8ին։

Նախագահը յայտարարեց թէ 37 վայրերէ բողոքի հեռագիրներ հասած են Կրէտէի Ազգ. Ժողովի ըրած երդումին դէմ և ամէնքն ալ կը խնդրեն որ օսմ. վեհապետական իրաւունքները պահպանուին նոյն կղզիին վրայ։ Ժողովը նախագահին ձգեց, որպէսզի այդ հեռագիրները հաղորդուին կառավարութեան։

Կարդացուեցաւ թագրիր մը, որով ասկէ վերջ Ժողովի նիստերէն բացակայող երեսփոխաններուն ամսականները անմիջապէս պիտի զեղչուին։ Ժողովը նոյնութեամբ ընդունեց։

Կառավարութեան ներկայացուցիչը Գարագաշեան էֆ., յայտարարեց թէ 7րդ գլուխին մէջ Գատըգիւղի քարափին համար 2,790,960 ղշ. պիտի աւելցուի, որ որոշուած էր արդէն, ինչպէս նաեւ 1,200,000 ղշ. Տիգրիսի վրայ շոգենաւեր բանեցնելու համար։ Այս երկուքն ալ անձն. գանձուն կը պատկանին, ինչպէս յայտնի է, և հիմա կառավարութիւնը կը շահագործէ զանոնք։

Զօհրապ յարձակեցաւ կառավարութեան վրայ Գատըգիւղի քարափին առթիւ. ըսաւ թէ ատանկ բաներու միջամուխ ըլլալու չէ կառավարութիւնը և յետոյ երբ Գատըգիւղի առջեւ ատանկ քարափներ կը շինէ, ըսել է միեւնոյն ատեն անհրաժեշտ վնաս կը պատճառէ ասկէ առաջ ծովեզերքը գտնուող տանտէրերուն, պատճառ ըլլալով որ իջնէ անոնց արժէքը։ Ասանկ մենաշնորհներ շահագործող օտարական ընկերութիւններու յանձնելու է եզրակացուց Զօհրապ։ Յետոյ 7րդ գլուխն ալ ընդունուեցաւ, որ 37,976,515 էր, մինչդեռ Ինճիւմէնին զեղչածը 30,028,540 ղշ. էր։

Ժողովը յետոյ անցաւ 8րդ գլուխին Մեսքուքաթ իտարէսի (Փողերանոց) և այդ գլուխն ալ ընդունեց նոյնութեամբ։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

ԱԶԱՏ ԿԱՐԾԻՔՆԵՐ

Իզմիրեան Դաշնէին ապրիլ 28ի թիւը գեղեցիկ և սփոփարար լուր մը կը բերէ։ Մեր ամէնէն նրբարուեստ գրագէտներէն մէկը, Միքայէլ Կիւրճեան, աւետաբերն է այդ լուրին, Աղեքսանդրիայէն։ Յօդուածի մը մէջ խօսելէ յետոյ Թրքահայ Հրատարակչականի մը անհրաժեշտութեանը և երկու ականաւոր Ռամկավարներու՝ Թէքէեանի և Պարթեւեանի այդ մասին գրածներուն վրայ, կ'ըսէ.

«Հրատարակչականը կարելի է ըսել թէ ծնած է արդէն Եգիպտոսի մէջ ու պիտի ապրի բոլոր հայութեան համար... Երկու եգիպտահայ անձնաւորութիւններ, մին բնիկ, միւսը եկւոր, գեղեցիկ նախաձեռնութիւնը կ'ունենան՝ շքեղ մեթոդով մը իրականութեան ոլորտին մէջ փոխադրելու արդէննուէտ գաղափարը որ մեզմէ շատերուն երազը եղած էր տարիներէ ի վեր... Աղեքսանդրիահայ հանրածանօթ բարերարը Աբրահամ փաշա Բարթող, և մեր զարգացած վաճառականներու դասէն Պ. Մատթէոս Խէրեան, ճշմարիտ գրասէր մը, որ թերեւս հայկական ամէնէն ընդարձակ և ճոխ գրադարանը ունեցող ազգայինն է զարդիս, տրամադրած են իւրաքանչիւր՝ 200ական եգիպ. ոսկի՝ կազմուելիք Հրատարակչականին համար։ Հիմնադիրները մեծ յոյս ունին 1000 տաճկական ոսկիի բարձրացնել այս առաջին և կարեւոր mise de fondsը՝ եգիպտահայ ունեւորներու նուիրատուութիւններով։ Որոշուած ըլլալով որ ընկերութիւնը գործի պիտի սկսի 2000 ոսկիի դրամագլուխ մը ապահովելէն ետքը միայն, ըսել է թէ եգիպտահայ գաղութը պիտի հայթայթած ըլլայ այս գումարին կէսը։ Բայց հիմնադիրները պայման դրած են որ մնացեալ հազար ոսկին հայթայթուի Թուրքիոյ մէջ»։

Յօդուածագիրը կ'իմացնէ թէ Հրատարակչականին պատուակալ և միայնուն նախագահութիւնը պիտի առաջարկուի մեր գրագէտ և գիտուն Պատրիարքին՝ Եղիշէ Եպս. Դուրեանի, և իրմէ պիտի խնդրուի Պոլսոյ ամէնէն ծանօթ և յարգելի անձնաւորութեանց մէջէն — պաշտօնատար, գործի մարդ, մտաւորական — ընտրել վարչական ժողովին անդամները։

Աւետաբեր Պ. Կիւրճեան իր նոյն յօդուածին մէջ կ'ըսէ նաեւ. «Ամիսներ առաջ, կարդացինք Պոլսոյ թերթերուն մէջ թէ խումբ մը գրողներ և լրագրողներ հաւաքուեր են Հրատարակչական ընկերութեան մը կազմութեան մասին նախնական խորհրդակցութեանց համար. բայց անկէց ի վեր՝ կատարեալ լռութիւն մը միայն լսեցինք՝ իբրեւ ամէն լուր՝ ծրագրեալ ընկերութեան մասին, որ կ'երեւայ թէ ի ծնանելն մեռած էակներուն քովը գնաց...»։

Հո՛ս է որ կը սխալի աւետաբեր Պ. Կիւրճեան, վասն զի իր «ի ծնանելն մեռած» ենթադրած Հրատարակչականը, ընդհակառակը, ոչ միայն չէ մեռած իր խանձարուրքին մէջ, այլ և «ոտք» նետելու վրայ է։ Կանոնագրի նախագծին պատրաստութեանը համար ընտրուած մասնախումբը երեք շաբաթի չափ հարկադրուեցաւ սպասել՝ Կովկասի Հրատարակչականին կանոնագրին որ նամակով ուղղուեցաւ։ Հազիւ շաբաթ մը կայ այդ կանոնագրին հասնիլը, և մասնախումբը վերսկսած է իր գործին. ուրբաթ գիշեր ուրուագիծ մը պատրաստուեցաւ. քանի մը օրէն իր աշխատութիւնը ամբողջացնելով՝ պիտի հրաւիրէ ընդհանուր ժողով մը, որուն անշուշտ պիտի մասնակցին պոլսահայ գրագէտները, գոնէ մեծ մասով, վերջնական ձեւը տալու համար կանոնագրին և կազմելու համար վարչական, խմբագրական և վերստուգիչ մարմինները։ Մնաց որ, իրօք ամօթ մը պիտի ըլլար՝ գոնէ պոլսահայ մտաւորականներուն համար՝ այնքան իրար անցնելէ յետոյ ատանկ օգտակար ու օգտաւէտ գաղափարի մը շուրջը չկարենալ անոր մարմին տալը։ Հետեւապէս, առանց ուրանալու «Փարաւոններու երկրին արեւին և Նեղոսի օրհնեալ ջուրին» հրաշքը, կրնանք վստահեցնել Պ. Կիւրճեանը և իրեն պէս խորհող եգիպտաբնակ մեր հայ հայրենակիցները, որ, եթէ զանազան նկատումներով չկամութիւններ կամ հակառակութիւններ չծագին, Թրքահայ Հրատարակչականը մօտերս իր գոյութիւնը պաշտօնապէս պիտի ծանուցանէ։

Բայց, Եգիպտոսի հողին վրայ ծագում առած երկրորդ Հրատարակչականը, որուն լուրը մեզ կը բերէ Պ. Մ. Կիւրճեան, քիչ մը կը կնճռոտէ խնդիրը։ Առաջին նուիրատուները, ինչպէս կը հասկցուի յօդուածագրին խօսքերէն, երկրորդ Հրատարակչականին կ'ուզեն տալ մասնաւոր հանգամանք մը, քանի որ վարչական ժողովին անդամները պիտի ընտրուին ոչ թէ ընդհանուր ժողովի մը կողմէ, այլ Ս. Պատրիարք Հօր ձեռքովը, և այն ալ պաշտօնատար, գործի մարդ և մտաւորական Հայերէ։ Այս պաշտօնատարը գոնէ ինծի համար բոլորովին անհասկանալի կը մնայ։ Գալով գործի մարդուն և մտաւորականին՝ ընտրուած անհատի մը կողմէ, եթէ մինչեւ իսկ Պատրիարքն է ան, անպատճառ մասնաւորապէս նախասիրուած անհատներ կրնան ըլլալ անոնք։ Սահմանադրութեան շնորհիւը պարծենցող ազգի մը համար չեմ գիտեր թէ ո՛ր աստիճան վայել է այս ձեւը, Հրատարակչականի պէս հանրական հանգամանք ունեցող մարմինի մը կազմակերպութեանը մէջ։

Ինչպէս առջի վայրկեանէն ըսուեցաւ, Թրքահայ Հրատարակչականը բացարձակապէս զերծ պիտի մնայ կուսակցական հանգամանքէ, և անիկա պիտի պատկանի բոլոր Թրքահայութեան ու պիտի ցոլացնէ բովանդակ Թրքահայ մտաւորականութեան ձգտումը և ոգին։ Գոնէ այսպէս առաջադրած են անոնք որ նախաձեռնութիւնն ունեցան Հրատարակչականի մը իրագործումին։ Ես բնաւ ինքզինքիս չպիտի թոյլ տայի ո և է չարամիտ դիտաւորութիւն վերագրել անոնց որ Եգիպտոսի մէջ Հրատարակչականի մը հիմնադրութեան գաղափարը յղանալով նոյն իսկ բաւական կարեւոր գումար մը տրամադրել կուտան երկու ազնիւ Հայերու, եթէ գիտնայի որ Եգիպտոսի մեր այդ հայրենակիցները նախ քան իրե՛նց երկնած Հրատարակչականին պատրիարքաձեւ կազմութիւնը որոշելը, տարրական փութկոտութիւնը ունեցած ըլլային Պոլսէն տեղեկանալու թէ ի՛նչ եղած էր Հրատարակչականին ձեռնարկը։ Ո՞վ վստահացուց զիրենք թէ Պոլսոյ Հրատարակչականին նախաձեռնողները տղայաբար ետ քաշուած են իրենց նպատակէն։ Ասիկա լուսաբանուելիք կէտ մըն է, և առանց ատոր՝ ներելի պիտի ըլլայ ենթադրել թէ նոյն իսկ սա Հրատարակչականին գործին մէջ կարգ մը ընդերկրեայ դիտաւորութիւններ կ'ապրին այլ և այլ անձերու մտքին մէջ։

Շատ աղէկ. հիմա ինչպէս պիտի ըլլայ, քանի՞ տեսակ Հրատարակչական պիտի գտնուի Պոլսոյ մէջ. մէյ մը ան որ Պատրիարքը պիտի ընէ, մէյ մըն ալ ան որ պոլսահայ մտաւորականութիւնը պատրաստեց։ Եւ ահա սա Հրատարակչականին առթիւ ալ, թիւրիմացութեանց և գուցէ ապագայ հակառակութեանց դուռ մը։ Թերեւս առայժմ լաւագոյն է չերկարել այս խորհրդածութեանց շարքը, բայց խնդիրը սա՛ է իր էութեանը մէջ. երկու ամիս առաջ, Պոլիս Հրատարակչականի մը հիմը դրուեցաւ. մօտերս գործի պիտի սկսուի։ Եգիպտոսէն լուր կը հասնի թէ հոն ալ, Պոլսէն յետոյ, յղացուեր է Հրատարակչականի մը գաղափարը՝ միապետական սիստեմով։ Արդ, այս երկու Հրատարակչականները զա՛տ զա՛տ պիտի գործեն, թէ ի մի պիտի ձուլուին։

Այս հարցումին պատասխանը Եգիպտոսէն կ'սպասուի։

ՍՐԲՈՒՀԱՆ

ՄՈՒՇԻ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

ԴԻՄՈՒՄ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ՄՕՏ

ՆԵՐՔԻՆ ԳՈՐԾՈՑ ՆԱԽԱՐԱՐԻՆ ՀԵՌԱԳԻՐԸ

Ինչպէս յայտնի է Մուշի կացութեան մասին առջի օր տեղւոյն Առաջնորդարանէն երկու հեռագիրներ հասած էին երեսփոխան Գեղամ էֆ.ի, որ առջի օր դիմումներ ըրաւ կառավարութեան մօտ։ Գեղամ էֆ. ուրբաթ առտու նախ գնաց Ահմէտ Րիզա պէյի ապարանքը և հեռագիրները ներկայացնելով կէս ժամ տեսնուեցաւ և խնդրեց որ զինեալ Քիւրտերուն համար կառավարութիւնը միջոցներ ձեռք առնէ, դեռ վտանգը չծագած. ժողովուրդը ըսաւ երեսփոխանը, սարսափի մատնուած է և երբեք ինքզինքը ապահով չզգար։ Ահմէտ Րիզա պէյ առաջարկեց որ Հագգը փաշայի ալ դիմէ անգամ մը, խոստանալով նոյն օրը անպատճառ տեսնուիլ Ներքին գործոց Նախարարին և վարչապետին հետ։ Գեղամ էֆ. յետոյ գնաց ներկայացաւ Հագգը փաշայի և ցոյց տուաւ հեռագիրները, հաղորդելով միեւնոյն ատեն Ս. Պատրիարքին բարեւները։ Հագգը փաշա եւս ըսաւ թէ՝ անպատճառ պիտի տեսնուի Թալէաթ պէյի հետ և հեռագրական հրամաններ պիտի տայ Պիթլիսի կուսակալին, որպէս զի ցրուէ զինեալ Քիւրտերը և հանդարտեցնէ յուզեալ միտքերը։ Այս մասին ուրբաթ օր Հագգը փաշա, Ահմէտ Րիզա պէյ և Թալէաթ պէյ այս առթիւ տեսնուելով, կ'որոշեն անմիջապէս հեռագիր մը ուղղել Պիթլիսի կուսակալին։

Երէկ Ահմէտ Րիզա պէյ Խորհրդարանի դադարի միջոցին իր քով կանչեց Գեղամ էֆ.ն և հաղորդելով այս պարագան վստահեցուց զինք, յայտնելով նաեւ թէ Մուշի մէջ պատահած սպանութիւնը ամէն գաւառի մէջ ալ կը պատահի և հարկ չկայ չափազանց մտատանջուելու։ Թալէաթ պէյ ալ երէկ հաղորդեց Գեղամ էֆ.ի թէ՝ Պիթլիսի կուսակալին հեռագրական ազդու հրահանգներ տրուած են։ Մուշի հայ երեսփոխանը այս պարագան հեռագրեց Խարախանեան Սրբազանի։

ՄՈՒՇԻ ԵՒ ՀԱՑԱՌՆԱԿ ԴԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

Մուշի առաջնորդ Տ. Ներսէս եպիսկ. առջի օր հեռագրած էր երեսփոխան Գեղամ էֆ.ի թէ տեղին մէջ Քիւրտերը կը զինուին և քանի մը Հայեր սպաննուած են։ Նոյն իմաստով հեռագիր մըն ալ երէկ հասաւ Պատրիարքարան՝ Մուշի առաջնորդարանէն, որով կը հաղորդուէր որ Մուսա և Գասըմ պէկերու մարդիկը ինչպէս նաեւ Բալագլը աշիրէթը զինուած է և սպաննուած է Ալիքսան անուն հայ մը, կ'աւելցուէր որ, Պիթլիսի կուսակալը Մուշ կը գտնուի և անոր ալ բողոքած է այս մասին։

Հայաստանի գաւառներուն վիճակին հետզհետէ ստացած այս ծանրաշէջ վիճակին վրայ առջի օր օսմ. հայ երեսփոխանները խորհրդակցած էին, որպէսզի դիմեն Վարչապետին և Երեսփ. Ժողովին նախագահներուն որպէսզի պարզեն վիճակը և շուտ մը միջոցներ ձեռք առնուին։ Երէկ կատարուեցան այդ դիմումները։

Ս. Պատրիարք Հայրն ալ երէկ Վարչապետին բնակարանը գնաց խօսելու համար այս մասին, սակայն չկրցաւ գտնել Վարչապետը։ Ս. Պատրիարքը այսօր ընկերակցութեամբ փոխանորդ Հօր և գործակատարին դիմում պիտի ընէ Բ. Դրան և պիտի ներկայացնէ իրեն հասած հեռագիրները։

ԲՌՆԱԲԱՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՒՀԻՆԵՐՈՒ

Տրապիզոնէն հեռագրուած էր որ Սիւրմէնէի երկու հայ հարսեր բռնաբարուած են Սու-իչմէզ օղլուի աղաներու կողմէն, որոնք չկրնալով գոհանալ այդչափով, դեռ չորս հայ աղջիկ ալ կուզեն։ Գործակատար Գամէր էֆ. Շիրինեան այս հեռագիրը երէկ ներկայացուց Ներքին գործերու Նախարարին, որ անմիջապէս պէտք եղած հրամանը տուաւ Տրապիզոնի կուսակալութեան։

ՈՒՍՈՒՄՆ. ԽՈՐՀՈՒՐԴ.

Ուսումն. Խորհուրդը առջի օր զբաղեցաւ սա խնդիրներով. 1. Բաղ. Ժողովը հաղորդած էր նախապէս որ Պոլսոյ վարժարաններուն իպթիտաի, րիւշտի եւ իտատի աստիճանները ճշդուին, որպէս զի փոփոխութիւններ տեղի ունենան Կրթ. Նախարարութեան ներկայացուելիք վիճակացոյցներու մէջ։ Ժողովին քարտուղար Հրանդ էֆ. Մարգարեան այս նպատակով այցելած ըլլալով վարժարանները, հաղորդեց իր քննութեան արդիւնքը, որուն համաձայն ժողովը որոշեց իբր իպթիտաի-րիւշտի վարժարան ներկայացնել Գում Գաբուի, Կէտիկ Փաշայի, Գում Գաբուի դուրսի, Եէնի Գաբուի, Սամաթիայի, Ս. Փրկչի, Մաքրիգիւղի, Պալաթի, Խասգիւղի Գալֆաեան և Ներսէսեան, Պէշիկթաշի, Միջագիւղի, Դուրսու Չէշմէի Սկիւտարի Ս. Խաչ, Ս. Կարապետ և Ճեմարան, Գատը Գիւղի, Բերայի և Գում Գաբուի Դպրոցասէր Տիկնանց ընկերութեան վարժարանները, այս վերջին երկուքին համար աւելցնելով որ, իտատիի աստիճան ունին. իսկ իբրեւ իպթիտաի ներկայացնել մնացեալ 24 վարժարանները։ Խորհուրդը գոհունակութիւն յայտնեց իր քարտուղարին կատարած աշխատութեան համար և յանձնարարեց այցելել միւս 24 վարժարաններն ալ և անոնց տեղեկագիրը բերել։ 2. Տիվրիկի Կաթ. Փոխանորդը կը խնդրէր Մէրվանա գիւղին մէջ կազմուած կրթասիրաց ընկերութեան կանոնագիրին վաւերացումը։ Խորհուրդը ետ դարձուց այս կանոնագիրը դիտողագրելով որ, անիկա կը վերաբերի Կիլիկիոյ Սրբազան Կաթողիկոսին։ 3. Գէլէճիկի Թաղական Խորհուրդը օսմ. և ֆրանսերէն լեզուի ուսուցիչ մը և ֆրանս. ու ձեւագիտութեան ուսուցչուհի մը կը խնդրէր, ժողովը որոշեց հրաւիրել փափաքողները՝ ներկայանալ իրեն։ 4. Խարբերդի Առաջնորդը յայտնելով որ քաղաքին ինչպէս բոլոր վարժարաններուն նոյնպէս ազգ. վարժարանին պաշտօնեաներուն մասին տեղեկութիւններ կը պահանջուէր կառավարութեան կողմէ, հրահանգ կը խնդրէր այս մասին։ Ժողովը անպատեհութիւն մը չտեսաւ այդ ծանօթութիւնները տալու մէջ (թէեւ տեղին յոյները չեն տար) և որոշեց իր կարծիքը ենթարկել Բաղ. Ժողովին հաւանութեան։ 5. Կազմ. կանոնագիրին 10-20 յօդուածները քննուեցան և ինչ ինչ բարեփոխութիւններ տեղի ունեցան։

ՊԱՏՐ. ՊԵՐԱԹՆԵՐԸ

Տնտես. Խորհուրդը իր վերջին նիստին մէջ նկատելով որ մինչեւ հիմա Պատրիարքներու կայս. Պէրաթները չեն առնուած կառավարութենէն՝ ծախքին պատճառով (որովհետեւ մէկ Պէրաթի համար 400 ոսկի ծախք կայ) պէտք տեսաւ Տ. Եղիշէ Ս. Պատրիարքին Պատր. Պէրաթը առնել և իր անդամներէն Շիրինեան Եդուարդ էֆ.ի յանձնեց այս մասին կարեւոր կարգադրութիւնը։

ԱՄՈՒՍՆԱԼՈՒԾՈՒՄԻ ԽՆԴԻՐ

Ատրպատականի առաջնորդ Տ. Կարապետ եպսկ. գիրով մը կը յայտնէ թէ՝ օսմ. հպատակ Ցավէնճեանները ամուսնալուծումի խնդիրին մէջ տեղին օսմ. հիւպատոսը կ'ուզէ միջամտել, ըսելով որ Առաջնորդարանին չվերաբերիր խառնուիլ օսմ. հպատակի մը կրօնական գործերուն և կը պահանջէ ամուսնալուծման վերաբերող թուղթերը և առաջնորդարանին յանձնուած զարդեղէնները։ Տ. Կարապետ եպսկ. կը տեղեկացնէ որ, այս մասին Պատրիարքարանին կողմէ արտաքին գործերու նախարարութեան եղած դիմումները ո՛ և է արդիւնք ունեցած չեն, և կը խնդրէ որ կրկին դիմում ըլլայ, հրահանգ տրուելու հիւպատոսին, որպէս զի խնդիրը լուծուի Ս. Կաթողիկոսին ղրկած կոնդակին համաձայն։

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԿՐԵՏԷԻ ԽՆԴԻՐԻՆ ԱՌԹԻՒ

Պուլկար հեռագրական գործակալութիւնները կը ծանուցանեն թէ, Կրէտէի խնդիրին առթիւ օսմ. ազգին փափաքին գոհացում տալու համար, Թուրք կառավարութիւնը որոշած է Յունաստանի հետ պատերազմիլ։ Օսմ. նաւատորմը հրաման ստացած է Միջերկրական երթալու։ Նաեւ հրաման տրուած է 30,000 զինուոր զէնքի տակ կոչել։ Սելանիկի նահանգէն քանի վաշտ զէնքի ներքեւ պիտի առնուին։

ԱԼՊԱՆԻԱԿԱՆ ԸՄԲՈՍՏՈՒԹԻՒՆԸ

Պատերազմական նախարարը ապրիլ 29 թիւով կը հեռագրէ.—Կաբիներու տեղերը և շրջակայ բոլոր գիւղերը մանրամասն քննութեան ենթարկելու համար, այս առտու կանուխ 20 ձիաւոր հետեւորդներով Ֆէրիզովիչէ մեկնած էր։ Ճամբուն վրայ գտնուող գիւղերէն փախչողները, կառավարութեան կողմէ տրուած ապահովութեան վրայ, սկսած են վերադառնալ։ Ֆէրիզովիչէ և Բրիզրէնի հեռագրական գիծերը բոլորովին նորոգուած են։

*** Մահմուտ Շէվքէթ փաշա կը հեռագրէ երէկ որ առջի գիշեր մտած է Բրիզրէն և առաւօտուն ժամը 12ին տեղին երեւելիները, ցեղապետները և ժողովուրդը հաւաքելով պէտք եղած յորդորները տուած է և պարզած է անոնց կառավարութեան նպատակն ու քաղաքականութիւնը։ Յետոյ ժամը 1ին մեկնած է Բրիզրէնէն և Ֆէրիզովիչ գացած է։ Ռմբակոծուած գիւղերու բնակիչները վերադարձած են իրենց գիւղերը. Տէպրէէն երկու հարիւր ալպանացի եկած և հաւաքուած են Լումայի մօտ Իշթիկան գիւղը, ուր կը գտնուէին Չէրնալովայէն փախչողներ։ Ասոնց մէկ մասը խոստացած է օգնել օսմ. զինուորներուն։ Լումացիները իրենց նշանաւոր պայրագտարները կորսնցուցած են Չէրնալովայի մէջ։ Իսկ անոնց մէկ մասը ձերբակալուած է։ Զինուորական ուժը աւելցուած է։ Եաքովայի և Իբէքի մէջ սկսուած է հեռագրական հաղորդակցութեան։

ԵՐԷԿ ԻՐԻԿՈՒԱՆ ՀՐԴԵՀԸ

Երէկ կէս օրէն յետոյ, ժամը 8ուկէսին հրդեհ ծագեցաւ, Վինըր պանքի նորակառոյց շէնքին քովիկի փողոցին մէջ։ Հրդեհը սկսաւ ներկարարի մը խանութէն։ Այրեցան հինգ շէնքեր, որոնց մէջ կը գտնուէին Բանօրմա օթէլը, Անատօլու օթէլը, Կէմլէյիկ օթէլը՝ իրենց տակը գտնուած սրճարաններով ու խանութներով։ Ապիտ խանի վերի յարկը բռնկեցաւ, բայց կարելի եղաւ մարել։ Քարափին վրայ գտնուող ալիւրի պարկերէն ոմանք վնասուեցան։ Ապահովագրութեանց վնասն է 2000՝ Լիվըրբուլ Լոնտոն, 400՝ Լանքաշըր, 500՝ Ռոյթըրթ Լոնտոն, 400՝ Սթէթ Լիվըրբուլ՝ 250, Ֆօնսիէր՝ 200 ոսկի։

ԸՆԴՀԱՐՈՒՄ

Մուսուլի շրջակաները զինուորական ջոկատ մը ընդհարում մը ունեցած է Համավէնտ աւազակներու հետ։ Կէս ժամուան կռիւէ մը յետոյ, երկու աւազակներ վիրաւորուած են։ Աւազակները Շէրպանի կողմերը փախած են։ Զինուորներէ կորուստ չկայ։

ՈՒՆԿՆԴՐՈՒԹԻՒՆ

Անգլ. դեսպանը, երէկ, Սուլթանին ներկայացաւ։

ԵԸՄԷՆԻ ԶԻՆՈՒՈՐՆԵՐԸ

Երէկ Հիճազէն երկու գունդ զինուոր Պոլիս հասնելով՝ Սէլիմիէ զօրանոցը ղրկուեցան։

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՐՈՔՍԱՆ ԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ
Ն. ՓԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ

ԺԱՄԱՆՈՒՄՆԵՐ

Իմէրէթի շոգենաւը Մարսիլիայէն հոս կը հասնի Ապրիլ 26ին։

Ֆրիժի շոգենաւը Սեւ ծովէն հոս կը հասնի Մայիս 3ին։

Իօնի շոգենաւը Մարսիլիայէն հոս կը հասնի Մայիս 10ին։

Իմէրէթի շոգենաւը Սեւ ծովէն հոս կը հասնի Մայիս 17ին։

Ֆրիժի շոգենաւը Մարսիլիայէն հոս կը հասնի Մայիս 24ին։

ՄԵԿՆՈՒՄՆԵՐ

Իմէրէթի շոգենաւը, Նաւապետ Բէքու, Ապրիլ 27ին, չորեքշաբթի օր, երեկուան ժամը 11ին, ճամբայ կ'ելլէ դէպի Սամսոն, Տրապիզոն, Պաթում և Նովորոսիսք։

Ֆրիժի շոգենաւը, Նաւապետ Միթրէսէ, Մայիս 4ին, չորեքշաբթի օր, երեկուան 11ին, կը մեկնի դէպի Մուտանիա և Մարսիլիա։

Իօնի շոգենաւը, Նաւապետ Պուլ, Մայիս 11ին, չորեքշաբթի օր, երեկուան ժամը 4ին, ճամբայ պիտի ելլէ դէպի Սամսոն, Տրապիզոն, Պաթում և Նովորոսիսք։

Իմէրէթի շոգենաւը, Նաւապետ Բէքու, Մայիս 18ին, առտուան ժամը 11ին, կը մեկնի դէպի Մուտանիա և Մարսիլիա։

Ֆրիժի շոգենաւը, Նաւապետ Միթրէսէ, Մայիս 25ին, երեկուան ժամը 4ին, ճամբայ կ'ելլէ դէպի Սամսոն, Տրապիզոն, Պաթում և Նովորոսիսք։

Ա. կարգ Բարիզի համար 200 ֆր.
» » Մարսիլիայ » 150 »
Բ. » Բարիզի » 160 »
» » Մարսիլիայ » 120 »
Ա. կարգ Լոնտոնի համար 248.35 ֆր.։
Բ. կարգ 185.10 ֆր. (Տիէփի ճամբով)։

Տեղեկութեանց համար դիմել Դարտալըն՝ Թոփհանէ, քարափին վրայ։
57 Թ. ՌԸՊՈՒԼ

Cie RUSSIE
Navigation à Vapeur et de Commerce
ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ
ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Շաբաթուան երթեւեկութիւններ
Մայիս
Կիր. 25/8 Տարտանէլ, Իզմիր, Պիրէոն և Աղեքսանդրիա. ժամը 11ին։
Եշ. —— Օտեսա. ժամը 4ին։
Գշ. 27/10 Տարտանէլ, Միտիլլի, Իզմիր, Քիօս, Հռոդոս, Մէրսին, Իսքէնտէրուն, Թրիպօլի, Պէյրութ, Հայֆա, Եաֆա, Բօր-Սաիտ և Աղեքս. ժամը 4ին։
Եշ. 29/12 Օտեսա. ժամը 10ին։
Շբ. 1/14 Ինէպօլի, Սինօպ, Սամսոն, Օրտու, Կիրասոն, Տրապիզոն, Րիզէ և Պաթում. կէս օրէն առաջ ժամը 10ին։
Շբ. 1/14 Օտեսա. Իրիկուան ժամը 4ին։
Կիր. 2/15 Տարտանէլ, Իզմիր, Պիրէոն, Աղեքսանդրիա. ժամը 11ին։

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Աւստրեւամերիկեան
Cie. de navigation Austro-Americana)
ԱՆԴՐԱՏԼԱՆՏԵԱՆ 45 ՇՈԳԵՆԱՒ

Կանոնաւոր մեկնում ամէն հինգշաբթի օր։ Մասնաւոր դիւրութիւններ կ'ընծայուին հայ ճամբորդներուն։ Շոգենաւերը կրկին պատուակ ունին։ Սնունդը խնամեալ է, Ելեկտրական օդափոխում և լոյս։ Մարքոնիի դրութեամբ անթել հեռագիր։ Բժիշկ և դեղ ձրի։

Աւելի մանրամասն տեղեկութեանց համար դիմել գլխաւոր գործակալութեան, Ղալաթիա, Շարապ խուլէլէսի փողոց, Լոյտ Օթրիշիէն գործակալութեան նախկին շէնքին դիմաց եւ Արապեան խանին վերև թիւ 24։
Ընդհ. գործակալ
ԹԷՕՏՈՐ ՔՈՒՐՄՈՒՋԻ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ
ՄԵԾ ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍ ՍԻՆԿԷՐԻ
Թիւ 343 առաջին յարկ, Մեծ-Փողոց Բերայի
ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՍՕՍԻԷԹԷ ՄԻՒԹՈՒԷԼ ՖՐԱՆՍԷԶ
ՏԸ ԼԻՈՆ
ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽՆԵՐ ԿԱԶՄԵԼՈՒ ԵԱՏՈՒԿ ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ՁԵՌՆԱՐԿ ՊԵՏԱԿԱՆ ՔՕՆԹՐՕԼԻ ՏԱԿ
Լիոն, Օրէյ տը Վիլ փողոց, թիւ 77
ԱՄԵՆԷՆ ԿԱՐԵՒՈՐԸ ԵՒ ԱՄԵՆԷՆ ՀԻՆԸ, ՈՐ 1909 ՄԱՅԻՍ 15ԻՆ ՈՒՆԷՐ
Բաժնետէր 192,169
Ստորագրուած դրամագլուխ 215,573,800 ֆր.
Վճարուած դրամագլուխ 1,581,300 »

Վճարումներ 1 ֆր.էն սկսեալ. 100—500—1000 ֆր.ի և անկէ աւելի գումարներով ապահովագիրներ, 1—12 տարուան և աւելի պայմանաժամի մէջ վճարելի։
Ընդհ. գործակալ ԹՈՒՐՔԻՈՅ, ԵԳԻՊՏՈՍԻ, ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ, ՊԱԼՔԱՆԵԱՆ ԵՐԿՐԱՑ ՀԱՄԱՐ
ՖՐԱՆՍՈՒԱ ՏԸ ԶԱՐԱ
Ղալաթիա, Սէն-Բիէր խան, թիւ 25-26
Կ. Պոլսոյ ընդհ. գործակալութեան դրամատուն՝ ՔՐԷՏԻ ԼԻՈՆԷ, Ղալաթիա.
Գործունեայ գործակալներ կը փնտռուին տրուարձաններու, օսմ. նահանգներու և յիշեալ երկիրներու համար։ Նպաստաւոր պայմաններ։ 50—19

WILSON LINE
HULL-CONSPLE-NOVOROSSISK-ODESSA

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ
Ընդմէջ Հըլի, Կ. Պոլսոյ եւ Օտեսայի

Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոնօ	Անուանք	Թոն
Ալպանօ	1069	Տիտօ	4311	Հիտալկօ	1531	Մարսէլլօ	3709	Սաքֆօ	1119
Ալքէթ	3607	Տոմինօ	938	Հինտու	3720	Միքատօ	3557	Տիբիս	1735
Անճէլօ	1541	Տուրօ	2383	Հօրաթիօ	1600	Միլօ	1057	Սիլվիօ	119
Աթրուսքօ	2277	Տրաքօ	1713	Հումպէր	595	Մոնթէպէլլօ		Սըքէրս	1203
Պասանօ	1822	Տինամօ	504	Իակօ	2354	Մուրիլլօ	3419	Թասսօ	1323
Պորոտինօ	1264	Էպքօ	3464	Իտահօ	5540	Նէքօ	1933	Թ. Ուիլսըն	1546
Պըֆֆալօ	4481	Էլտօրատօ	1520	Ճիւնօ	1080	Օսլօ	4100	Թոքիօ	3327
Գայրօ	1371	Էրաթօ	1841	Քէլսօ	1053	Օթէլլօ	4036	Թոլէտօ	1470
Գալիփսօ	1837	Ֆիտօ	954	Քոլպինօ	2307	Օրլանտօ	1535	Ուրպինօ	242
Գարլօ	1244	Ֆինլանտ	1828	Քոփօ	1700	Բալէրմօ	1637	Վասքօ	1914
Գաթօ	1094	Ֆլամինկօ	349	Լէօ	1053	Բոլօ	510	Վոլօ	1289
Չիքակօ	2729	Ֆրանչիսքօ	4582	Լէանտըր	2272	Րիալթօ	3329	Վ. Քլթուցն.	2391
Սօռէթօ	1831	Կալիլէօ	3060	Լիվօրնօ	1643	Րինալտօ	1553	Զէնօ	1350
Գոլորատօ	4235	Կիթանօ	1143	Լորէնցօ	3191	Րոլլօ	1613	Զէթօ	1200
Գոնկօ	2905	Կուիտօ	1011	Մալմօ	724	Րօմէօ	1789	Թորօ	
Գօրսօ	895	Կըռանօ	1695	Մարէնկօ	1273	Րօզոցիա	136	Մայօն	

Վիկօ շոգենաւը, Նաւապետ Հարպօրտ և Թոքիօ շոգենաւը, Նաւապետ Ֆարմ, հոս հասած են։

Քօլէնսօ շոգենաւը, Նաւապետ Պոնթօն, մայիս 18ին և Թօրօ շոգենաւը, Նաւապետ Ճէքսըն, յունիս 5ին հոս կը սպասուին։

Դիմել Գործակալներուն՝ Ֆ. ՀԻԼՏ ԷՆՏՐԻՑՕ
Թիւ 22—24, Քիւչիւք Միլլէթ խան, Ղալաթիա։ 49

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱ
ՕՏԱՐ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ
BANQUE RUSSE
Pour le commerce étranger
Հիմնուած՝ 1871ին
ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 30,000,000 ՌՈՒՊԼԻ
ԱՄԲՈՂՋՈՎԻՆ ՎՃԱՐՈՒԱԾ
ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ՝ ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ

ՏԵՂԱԿԱՆ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ. — Քալաճնիքօֆի սակարան, Սենեայա հրապարակ եւ Վասիլի Օստրօֆ։

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ ՌՈՒՍԻՈՅ ՄԷՋ. — Աքքէրման, Արխանկէլ, Աստրախան, Արմաւիր, Պաքու, Պալաքովօ, Եքաթէրինոտար, Ելիզապէթկրատ, Իսմայիլ, Կէրսոն, Քիէֆ, Քոզլօֆ, Խօքանդ, Քրէմէնչուկ, Մոսկուա (Կավրիքով փողոցի մասնաճիւղով), Նիքոլայէվ, Նիժնի-Նովկորոտ, Նովօ, Նիքոլայէվսք, Նովօրօսիսք, Օտեսա, Օմսք, Բէրմ, Բօքրօֆսքայա-Սլօպոտա, Բոլդավա, Ռիկա, Ռիսաք, Ռօմնի, Ռիպինսք, Սարաթօֆ, Սիմպիրսք, Սէմֆէրոպոլ, Չիսթօպոլ, Թիւմէն, Թօմսք, Վէլէքի, Ուսթիուկ, Վիաթքա, Վիննիցա, Վօլոկտա և Վօռոնէժ։

ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՌՈՒՍԻՈՅ ՄԷՋ. — Ալէքսանդրիա (Խէրսոնի մէջ), Պօպրինէց, Ներադօրի, Քաքովքա, Նիքօփոլ և Սըօլա։

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ՄԷՋ. — Լոնտոն, Բարիզ, Ժընէվ և Կ. Պոլիս։

Ռուսական դրամատունը կը զբաղի դրամատան և սակարանի վերաբերեալ ամէն կարգի գործառութիւններով. Նախավճարներ (avance) ապրանքի վրայ և քոմիսիոնով՝ վաճառում ապրանքի։ Խիստ նպաստաւոր պայմաններով վարձու կուտայ ամենավստահելի «Սէյֆ» դրամարկղներ։ Խնայողական Սնտուկ նպաստաւոր տոկոսով։

ՏԷՐՈՒՊԷԻ ԷՔՍԹՐԱ ՄՈՄԵՐ

Տէրուպէի էքսթրա ընտիր մոմերը գնեցէք, որոնք ո՛չ ծուխ կ'արձակեն և ո՛չ կը վազեն։ Այդ մոմերուն պատրաստութեան համար մեծ խնամ տարուած է։ Գինն ալ աժան է։ Կը ծախուի գլխաւոր խանութպաններուն և Պոլսոյ, Բերայի ու Ղալաթիոյ մեծ վաճառատուններուն քով։ Վաճառման կեդրոնատեղին է Պալըք Բազար, Նէվշէհիր խան, թիւ 9, Բօրլօղլու և ընկերութեան մօտ։
Ընդհանուր գործակալ
75—53 Ս. ԱՄԱՐ ԵՒ ԸՆԿ.

ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՉԻ ԳՈՐԾԻՔՆԵՐ
ԱՊԱԿԻՆԵՐ, ԹՈՒՂԹԵՐ, ԴԵՂԵՐ, ԵՒԱՅԼՆ
ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆ
ԳՈՐԾԻՔՆԵՐ
ՀԵՌԱՁԱՅՆ. ԶԱՆԳԱԿ, ԼՈՅՍԻ ՊԻՏՈՅՔՆԵՐ
ՀԵՌԱՁԱՅՆԻ ԵՒ ԶԱՆԳԱԿԻ
ՋԵՏԵՂՈՒՄ
ԴԻՒՐԱՄԱՏՉԵԼԻ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՎ.

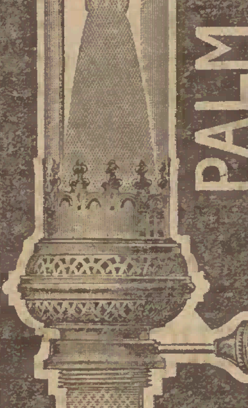

ԼԱՄԲԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐ

Քարիւղով ճերմակ լոյս տուող և խնայողական են. գնելու համար, դիմել

Ղալաթիա, Մահմուտիէ ճատտէսի, թիւ 28, ԱՊՐՕ ՇԱՏԱՆի վաճառատունը։

Գրասենեակ, Դարագալ օղլու խան, թիւ 2 եւ 3։

Գաւառի յանձնարարութիւնք արագ եւ խնամով կը գործադրուին։ 10—4

ԱՄԷՆ ՄԱՐԴ ԿԸ ՓԱՓԱԳԻ
ԻՐ ՆԱԽԱՍԻՐԱԾ ԱՐԴՈՒՁԱՐԴԵՐՈՎ
ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՈՒԻԼ

„ԲԱՌՆԱՍ"Ի

ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՉԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՈՑԻՆ ՄԷՋ
Բերա, Մեծ Փողոց, Թիւ 288
ԱՆՀԱՒԱՏԱԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ
6 հատին լուսանկար՝ բլաթինաթիպ 40 ղր.
6 հատին լուսանկար՝ փայլուն 20 ղր.
Գունաւոր լուսանկր. բնական մեծ. 120 ղր.
12 հատին լուսանկար՝ բլաթինաթիպ եւ մէկ ակրանտիսման 108 ղր.
ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԻՏԱԿԱՆ
ԵՒ ԽՆԱՄԵԱԼ ԱՇԽԱՏՈՒԹԻՒՆ
ԻՒՂԱՆԵՐԿ ՆԿԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
ՄԵՏԱՔՍԻ, ԿՏԱՒԻ ԵՒ ԹՈՒՂԹԻ ՎՐԱՅ
Կ'ուզե՞ս որ ամէն կերպով գոհ դառնաս, Փութա՛ լուսանկարուիլ «ԲԱՌՆԱՍ»ի։

Միլքմէյտ Պրէնտ

MILKMAID BRAND

Սուիս Միլքը
ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ
ՍՆՈՒՆԴՆ Է
Ամեն անոնք որ գործածած են այս կաթը՝ կ'ընդունին որ
ՄԻԼՔՄԷՅՏ ՊՐԷՆՏ ՍՈՒԻՍ ՄԻԼՔԸ
ԼԱՒԱԳՈՅՆ Է ՏՂԱՑ ՀԱՄԱՐ
ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ՝ ՆԵՐԿԱՅԻՐԻ ՀԱՄԱՐ
ԵՒ ԱՄԷՆՑՈՒՆ ԱԼ ՕԳՏԱԿԱՐ
50—13

ՏՀԻ ՆԷՇԸՆԼ ԲՐՕԹԷՔԹԸՐԸ
ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ
ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ
ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻՆ
Լիվրփուլ, Չըրչ փողոց, թիւ 38

Ընկերութիւնս իր անհաւասար ուղղամտութեան և արդարասէր ու պատրաստակամ սովորութեան համաձայն՝ կը հատուցանէ ապահովագրեալներուն բոլոր վնասները։ Ապահովագրական ընկերութեանց համայնաժողովէն (սինտիքա) դուրս կ'աշխատի։

Ամենէն նպաստաւոր պայմաններ՝ քան ուրիշ ո՛ և է ընկերութիւն։ Արեւելքի համար մասնաւոր զեղչեալ սակացոյց։
Արեւելքի Ընդհանուր Տնօրէն
Վիչէն Ա. Գալֆաեան
Կալաթա, Իլիասի խան թիւ 7—8։
Գործակալութիւնք, Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքներուն մէջ։

ԻՒՆԻՕՆ
ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ
Ի ՓԱՐԻԶ
1828-1829

1828
L'UNION
DE PARIS

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ
Ի ՓԱՐԻԶ
9, ՓԼԱՍ ՎԱՆՏՈՄ, 9

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՔ

Դրամագլուխ և պահեստ	329	Միլիոն Ֆրանք
1906ին գանձուած ապահովագին	30	» »
Մինչեւ 1906ի վերջը հատուցեալ վնասք	480	» »

Ինչպէս այս թուանշաններէն կ'երեւի, Ընկերութեան դրամագլուխն ու պահեստի գումարն է 329 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔ որ հսկայ երաշխաւորութիւն մը կ'ընծայէ ԻՒՆԻՕՆի ապահովագրելոց։

Արեւելքի համար մասնաւոր զեղչեալ սակացոյց. Նպաստաւոր պայմաններ՝ ան. համեմատ կերպով աւելի ԳԵՐԱԶԱՆՑ քան ո՛ և է Ընկերութեան պայմանները։ Ապահովագրութեան ամէն ձեւերը ամենէն աժան գիներով, օրինակի համար՝ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ի ԴԷՊ ՄԱՀՈՒ, ԽԱՌՆ, ԴՐԱՄՕԺԻՏԻ, ևլն. ևլն.։

Ընկերութեան Դրամատունն է ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱՆ
Թուրքիոյ և Արեւելքի Ընդհ. Տնօրէնութիւն
Ընդհ. Տնօրէն ՍԻՄՈՆ ԳԱՅՍԷՐԼԵԱՆ
Փոխ ՄԻՀՐԱՆ ՏԷՐ-ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ
Պոլիս, Սուլթան-Համամ, Քոթչըքճը Օղլու Բառաճ։
Գործակալութիւնք Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքաց մէջ։

ՎԵՐԼՈՒԾՈՒՄԸ ՑՈՅՑ ՏՈՒԱՒ Թէ
ՆԷՍԼԷԻ
ԿԱԹԸ

Medaille d'Or Pr ..s 1869
FARINE LACTÉE NESTLÉ
Aliment complet pour les Enfants

Ինքնին կատարեալ սնունդ մը կը կազմէ. բժիշկներուն եւ մայրերուն միաձայն վճռին համաձայն
ՆԷՍԼԷԻ ԿԱԹԸ
Թանկագին սնունդ մըն է տղոց եւ ակարակազմներու համար։
50—13

ԿԷՏԻԿՆԵՐԸ

Տէֆթէրը Խաղանիի պաշտօնեաներէն Սըտգը էֆ.ի կողմէ պատրաստուած այս կարեւոր երկասիրութիւնը, որ կէտիկներու և սեփականութեան իրաւունքի վրայ կը խօսի, Թանէբի տպարանին մէջ հրատարակուած է խնամեալ տպագրութեամբ։ Ողջամիտ կերպով յօրինուած այս գրքոյկը, իր օգտակար ու շահեկան բովանդակութեամբ, ջերմապէս յանձնարարելի է ամէն կարգի ընթերցողներու, մանաւանդ կալուածատէրերու, որոնք յաճախ գաղափար չունին կէտիկներու և անոնց մասին գտնուած օրինական տրամադրութիւններուն վրայ։ Սոյն գիրքի վաճառման կեդրոնատեղին է Պապը Ալի Ճատտէսի, Գանաաթ գրատունը։ Գինն է 10 ղրուշ։ Գաւառներու համար երկու ղ. թղթատարի ծախք կ'առնուի։ 10—20

ԼԱ ՔՕՔՕԶ

Կերակուրներու պատրաստութեան մէջ լա Քօքօզի գործածութիւնը շատ աւելի նպաստաւոր է քան կարագը, ձէթը և ճարպը։ Միեւնոյն կերպով կը գործածուի, ԲԱՅՑ ՄԷԿ ՔԱՌՈՐԴ

ՆՈՒԱԶ ՔԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ

Լա Քօքօզ բուսական զուտ և անխառն կարագ մըն է։

Լա Քօքօզ, Մակնան Եղբարց վաճառանիշով, մեծապէս յանձնարարելի է առողջապահական տեսակէտով։ Բոլոր հիւանդանոցներուն մէջ կը գործածուի։ Մակնան Եղբարց վաճառանիշով այս իւղը փնտռեցէք բոլոր գլխաւոր նպարավաճառներուն մօտ, վաճառման կեդրոնատեղի Ղալաթիա, Մէհմէտ Ալի փաշա խան՝ Ն. Ս. Քէվէնճիօղլու և Որդի վաճառատունը, Պոլիս՝ Լէօն Սէմախ, Լիմոնճըլար փողոց, թիւ 53։
Ընդհ. գործակալ
75—64 Ս. ԱՄԱՐ ԵՒ ԸՆԿ.

ՊԱՆՔ ՏԸ ՍԱԼՈՆԻՔ
BANQUE DE SALONIQUE
ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 10,000,000 Ֆր.
ՎՃԱՐ. ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 8 Մարտ 1906ին
8,000,000 Ֆր.
ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 8 Մարտ 1906ին
3,700,000 Ֆր.
ԿԵԴՐՈՆՆ Է ՍԵԼԱՆԻԿ
ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ
Գավալա, Կ. Պոլիս (Ղալաթիա և Պոլիս), Մոնասթըր, Սկիւպ եւ Իզմիր։

ՊԱՆՔ ՏԸ ՍԱԼՈՆԻՔ խնամով կը կատարէ Կ. Պոլսոյ, Եւրոպական Թուրքիոյ ու Ասիոյ և Եգիպտոսի հրապարակներուն, ինչպէս նաև միւս ամէն քաղաքներուն վրայ քաշուած փոխանակագիրները։ Չեքերու հաշիւներ կը բանայ։ Արժեթուղթերու վրայ փոխատուութիւններ կ'ընէ։ Սակարանական հրամաններ կը կատարէ Եւրոպական բոլոր հրապարակներուն վրայ։ Չեքեր ու վարկագիրներ կը հանէ Թուրքիոյ և արտասահմանի բոլոր քաղաքներուն վրայ։ Աւանդներ կ'ընդունի ի տես վճարելի և 3, 6, 9, 12 ամսուան որոշ պայմանաժամներով։ Վերջապէս սեղանաւորական ամէն գործառնութիւններ կը կատարէ լաւագոյն պայմաններով։ Պանքը Սալոնիկի փոքր վճարումներու համար ալ Խնայողական Սնտուկ մը ունի, շատ նպաստաւոր պայմաններով։

ՇԱՎՈՒՇՕՂԼԻԻ
Սիկարի Թուղթը
ԾԽԱԽՈՏԻ ՄԱՔՍԱՏԱՆ ԿԻՑ
Թիւ 14

Խարդախնիչ մարքայով ծանօթ մեր սիկարի թուղթին շատ մը կեղծերը հրապարակ հանուած են։ Ատոնց դէմ դատ բացուած է մեր կողմէ։ Ուստի մեր յաճախորդներէն կը խնդրուի ծխախոտի մաքսատան կից թիւ 14 վաճառատունը դիմել։ Կարգ մը մանրավաճառները, ծխավաճառներ, աւելի շահ ընելու համար, ուրիշ թղթեր կը ծախեն մեր ընտիր թուղթերուն տեղ։ Ծխողները պէտք է ուշադրութիւն դարձնեն մեր սիկարի թուղթին կողքին վրայ և մէջը գտնուած խարսխանիշին և իւրաքանչիւր թերթիկներուն վրայ տպուած չոր դրոշմին ու 14 թիւին, նոյնպէս ուշադրութիւն դարձնելու է մեր թուղթին ազնուութեան։ 36—20

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Պոլսոյ համար Բօսթ Լօքալ տարին. 108 ղր.
» » » վեցամս. 60 »
Գաւառներու համար տարին. 108 »
» » վեցամսեայ 60 »
Արտասահմանի հմր. տարեկան 35 ֆր.
» » վեցամսեայ 20 »

Թղթատարի ծախքը մեր վրայ. հասցէի փոփոխման համար 2 ղրշ.. բաժնեգինները անպայման կանխիկ, ծանուցումներն առանձին կը սակարկուին. դրամ ղրկելու ամենադիւրին եւ աժան միջոցը Մանտաթն է։

Արտօնատէր ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ

"ԱՐԵՒԵԼՔ„Ի ԹԵՐԹՕՆ (91)

ԱԼԷՔՍԱՆՏՐ ՏԻՒՄԱ

ԿՈՄՍ ՄՈՆԹԷ-ՔՐԻՍԹՕ

Գ.

ՇԼԱՑՈՒՄ

Այդ քարայրը աւելի զուարթ քան խոնաւ, աւելի հոտաւէտ քան անբոյր մթնոլորտ մը ունէր, որուն բարեխառնութեան աստիճանը կրնար բաղդատուիլ կղզիին կլիմային հետ, ինչպէս կապոյտ լոյսը՝ արեւուն հետ. Տանթէս քանի մը երկվայրկեան այդ քարայրին մէջ մնալէ յետոյ, աչքերը արդէն իսկ վարժուած ըլլալով մթութեան, կրցաւ պրպտել անձաւին ամենէն յետին անկիւնները. կրանիթէ շինուած էր այդ քարայրը և իր գանակուած երեսիկները կը փայփայէին ադամանդներու պէս։

— Աւա՜ղ, կարտինալին ձգած ամբողջ գանձը աս ըլլալու է. բարի աբբան իր երազին մէջ տեսնելով այս շողշողուն պատերը, մեծ յոյսեր տածած ըլլալու է։

Բայց Տանթէս յիշեց կտակագրին խօսքերը, զորս գոց գիտէր. «Երկրորդ բացուածքին ամենէն հեռաւոր անկիւնը» կ'ըսէր այդ կտակագիրը։

Տանթէս առաջին քարայրին մէջ միայն մտած էր. հիմա երկրորդ մուտքը փնտռելու էր։

Էտմոն ուղղութիւն մը գտնելու կ'աշխատէր. երկրորդ քարայրը կղզիին ներսերը պէտք է ըլլար բնականաբար. քարերու խաւերը քննեց, ու գնաց զարնուեցաւ միջնորմի մը, որ այդ բացուածքին միջնորմը ըլլալու էր. անշուշտ ան ծածկուած էր ամենամեծ զգուշութեան համար։

Բրիչը վայրկեան մը հնչեց, տկար ձայն մը հանելով ժայռին վրայ, որ կարծր ըլլալուն համար, քրտինք թափել կուտար Էտմոնի. ի վերջոյ յարատեւ ականափորին այնպէս թուեցաւ որ այդ կրանիթէ պատուարին մէկ մասը աւելի խուլ ու աւելի խորունկ արձագանգ մը կը հանէր, երբ բաղխում մը ունենար. Էտմոն իր հրավառ աչքերով աւելի մօտէն դիտեց այդ պատուարը, և բանտարկեալի մը ներըմբռնութեամբ, հասկցաւ ի՛նչ ըլլալը, բան մը որ ուրիշի մը կողմէ չպիտի հասկցուէր թերեւս. այսինքն թէ ուրիշ բացուածք մըն ալ պէտք է գտնուէր։

Սակայն անօգուտ գործ մը չտեսնելու համար, Տանթէս, որ Սէզար Պօրճիայի պէս, ժամանակին յարգը ուսումնասիրած էր, միւս միջնորմներուն զարկաւ բրիչով, հրացանին բունովը դոփեց գետինը, կասկածելի տեղուանք փորեց աւազը, և բան մը չգտնելուն համար, պատուարի այն մասին քով դարձաւ, որ քիչ մը առաջ մխիթարական ձայն մը հանած էր։

Այս անգամ նորէն զարկաւ, բայց աւելի զօրաւոր կերպով։

Էտմոն այն ատեն եզական բան մը տեսաւ. բրիչին հարուածներուն տակ տեսակ մը ծեփ մը կար, նման այն ծեփին, որով պատերը կը փռեն որմնանկարի համար. ծեփը փշուր փշուր եղաւ, տեսակ մը սպիտակորակ ու կակուղ քար երեւան բերելով, որ սովորական կոփածոյ քարերուն կը նմանէր։ Ժայռին ծակը գոցած էին ուրիշ տեսակ քարերով, յետոյ այդ քարերուն վրայ ծեփ մը տարածած էին. կրանիթի բիւրեղեայ երանգը տուած էին այդ ծեփին։

Տանթէս իր բրիչին սուր ծայրովը զարկաւ, որ մէկ մատնաչափ ներս մտաւ։

Հոս պէտք էր կատարել պրպտումները։

Մարդկային բնաւորութեան մէկ արտակարգ գաղտնիքով՝ Ֆարիայի ձեռք բերած ապացոյցները, որոնք իրարու վրայ բարդուելով, պէտք է վստահութիւն ներշնչէին Տանթէսի, ընդհակառակը անոր նուաղուն սիրտը տարակոյսի և վհատութեան կը մատնէին. այդ նոր փորձառութիւնը, որ նոր ուժ մը պարգեւելու էր Տանթէսի, մնացած ուժն ալ սպառեց, բրիչը ձեռքէն վար սահեցաւ. գետնին վրայ դրաւ զայն, ճակատը սրբեց և լոյսին ելաւ, հանգչելու համար թէ մէկը կը լրտեսէր զինքը. գէթ այդ պատրուակը կ'ընծայէր ինքզինքին. բայց իրողութիւնը սա է որ օդի պէտք ունէր, որովհետեւ կը զգար թէ պիտի նուաղէր։

Կղզին ամայի էր, և արեւը իր գագաթնակէտին հասած, կարծես զինքը կը ծածկէր իր հրաշեկ աչքերով. հեռուն փոքր ձկնորսանաւեր, իրենց թեւերը բացած, կը յառաջանային շափիւղայի պէս կապոյտ ծովուն վրայ։

Տանթէս բան մը դրած չէր բերանը. այդպիսի պահու մը մէջ ուտել՝ ժամավաճառ ըլլալ կը նշանակէր. ումպ մը ռոմ կուլ տուաւ և ամուր սրտով ներս մտաւ քարայրէն։

Բրիչը, որ այնքան ծանր կը ճնշէր ձեռքին մէջ, հիմա թեթեւ կը զգար. գրիչի մը պէս վերցուց զայն և գործի սկսաւ եռանդով։

Բրիչի քանի մը հարուածներէ յետոյ նշմարեց որ քարերը իրարու փակցուած չէին, այլ իրարու վրայ դրուած միայն ու այն ծեփով պատուած, որուն վրայ խօսեցանք քիչ մը առաջ. ճեղքուածքներէն մէկուն մէջ մտցուց բրիչին ծայրը, կոթին վրայ կռթնեց և ուրախութեամբ տեսաւ որ քարը կ'իյնար ոտքերուն տակ։

Այնուհետեւ Տանթէս քարերը տեղէն հանեց բրիչին երկաթէ ակռաներովը և իւրաքանչիւր քար յաջորդաբար վար գլտորեցաւ։

Բացուածք մը գոյանալուն պէս, Տանթէս պիտի կրնար ներս մտնել. բայց քանի մը վայրկեան յապաղելով, ձեռք բերելիք ստուգութիւնը ուշացուցած պիտի ըլլար՝ յոյսին կառչելու համար. վայրկեան մը վարանելէ յետոյ, Էտմոն առաջին քարայրէն երկրորդ քարայրը անցաւ։

Այս վերջին քարայրը աւելի ցած, աւելի մութ և աւելի սոսկալի էր քան առաջինը. քիչ մը առաջ բացուած ծակէն միայն ներս կը թափանցէր օդը, որ գէշ հոտ մը ունէր, Տանթէս զարմացած էր՝ առաջին քարայրին մէջ այդպիսի հոտ մը չզգալուն համար։

(Շարունակելի)